

poseľ

zpod Žalého

2

2024
ročník
XXXIV

CENA 15 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO • PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

obsah

z obce		Slovo starosty	3
		Zápis z 9. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko	4
		Společenská kronika	10
spolky		Velikonoční návštěva kostela	11
		Z hradního deníku paní Ruprechtý	12
z regionu		Pohádkové Krkonoše zvou za rodinným dobrodružstvím	13
		Víš odkud voláš o pomoc na tísňovou linku?	16
historie		Jak se děti páraly	17
		Jak vychovávat děti – O dětských smyslech	19
		Obrazy zimní horské krásy	22
		Pojďte a poslyšte	26
různé		Náš region	30
		Co všechno stihl KRNAP za 60 let své existence?	34
pohádka		Začarovaný les.	37
geologie		Kouzla přírody skrytá uvnitř krkonošských kamenů	39

 Foto na obálce: Dolnoštěpanické děti po návštěvě kostela

posel zpod Žalého

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno
ObSP Pardubice č. j. P/1-8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 24. 4. 2024. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Slovo starosty

Vážení čtenáři Posla.

Máte před sebou opět další vydání našeho obecního zpravodaje a tak jako obvykle vám přináším několik informací o dění v naší obci.

Nejprve se krátce zmíním o uplynulé zimní sezoně. Jak všichni víte, byla to historicky jedna z nejteplejších zim, možná v historii měření vůbec nejteplejší. Díky technickému zasněžování a dostatku vody se podařilo udržet náš lyžařský areál v provozu větší část zimních měsíců, přesto lyžařská sezona byla výrazně kratší. To se pochopitelně projevilo i na tržbách areálu, které byly oproti průměrným sezonám asi o jednu třetinu nižší, oproti rekordním sezonám byly nižší asi o polovinu. Z toho důvodu bude nutné některé záměry lyžařských areálů odložit a tak je to i u nás. Co se týká obecní části areálu Benecko (lanovka Kejnosa a vlek Liška), tak se připravují takové tři větší záměry. Jednak je to výměna téměř 50 let starého vleku Liška, dále rekonstrukce budovy, kde se nachází dolní stanice vleku a bufet a pak je v plánu nový objekt vyhlídkové kavárny u horní stanice lanovky. Žádný z těchto tří záměrů sice nebyl v plánu již pro letošní rok, ale i přípravy něco stojí. Ještě bych k tomu dodal, že pokud chceme udržet úroveň a konkurenceschopnost našeho lyžařského areálu, ale i celkově naší obce jako rekreačního střediska, musíme nabízené služby neustále vylepšovat a zdokonalovat. Tím ovšem nemyslím zastavovat obec stále novými ubytovacími kapacitami, zejména apartmány a rekreačními objekty.

Protože se v poslední době po obci šíří různé informace ohledně záměru výstavby v lokalitě Pohlednička, tak k tomu několik informací. Investor předložil k nahlédnutí několik studií, jak by si svůj záměr představoval. Ze strany obce k tomuto padlo několik víceméně subjektivních připomínek, ale žádné oficiální stanovisko ze strany obce vydáno nebylo a ani o to obec zatím nebyla požádána. Až tomu tak bude, tak předpokládám, že vydání stanoviska obce bude předcházet projednání na veřejném zasedání zastupitelstva obce. Záměr je to dost rozsáhlý, takže si ani jiný postup nedokážu představit. Myslím, že významný vliv na to, co v lokalitě vznikne, bude mít Správa KRNP, neboť místo se nachází na území Krkonošského národního parku. Ke všemu je to ještě taková klidová, vycházková část obce a ani stávající cesta není způsobilá na nějaký větší provoz.

V době, kdy píšu tento příspěvek, máme dokončen jarní úklid v obci. Nechali jsme již zasfaltovat některé větší výtlučky v obecních cestách. Středisko služeb provádí opravy na cestách, které nemají asfaltový povrch. Úklid a výsrava krajských silnic se řídí rozpisem, který naleznete na stránkách Libereckého kraje, tam to nemůžeme ovlivnit. Připravujeme výměnu části venkovního mobiliáře v obci (lavičky, rozcestníky), také doplnění laviček na některá zajímavá místa. Stále řešíme, zda odpadkové koše ano či ne. Můj názor, který jsem již opakovaně prezentoval je, že odpadkové koše ne. Myslím si, že každá provozovna kde něco prodávají, nebo nabízejí služby, by měla mít svůj odpadkový koš. Ale v terénu a na zastávkách autobusů, tam podle mě koše být nemají. Kdo si v čem tu svačinu nese, tak si v tom i ten obal po ní také odnese. Je to hrozné, když si v létě sednete na lavičku a z vedlejšího odpadkového koše se na vás line „vůně“ odpadků a kolem krouží vosy.

Začalo sekání trávy. Kdo máte možnost si někde v rohu zahrady posekanou trávu kompostovat, je to nejlepší. V ostatních případech využijte zelené kontejnery v obci. Vysypat to do potoka, stejně jako popel z kamen, to není ideální řešení. Na větší větve z ořezání stromů a křovin si můžete objednat štěpkovač u Střediska služeb. To do zeleného kontejneru nepatří, stejně jako ostatní odpad. Ničí to pak stroje na kompostárnách, znehodnocuje kompost a zvyšuje náklady i pro obec.

A nakonec ještě informace k dopravě. V Dolních Štěpanicích je opět v provozu informativní radar na měření rychlosti. Nechali jsme jej posunout, aby měřil rychlost na dlouhé rovince, kde auta jezdí nejrychleji. Máme požadavek na Jilemnici, aby nám zapůjčili přenosový modul, který umožní pokutování rychlých řidičů. Pak by bylo možno instalovat i cedule, že se jedná o úsek s měřením rychlosti. Zkušenosti z jiných míst ukazují, že i tyto samotné cedule mají velký vliv na zpomalení vozidel. Takže to je tentokrát ode mne vše. Přeji všem hezké jarní měsíce.

Váš starosta

Zápis z 9. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko,

kteř se konalo dne 21. 2. 2024 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17:00 hodin.

9. veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17:02 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 12, omluveni 2. Omluven: Bc. Dominik Brožek, Jiří Harcuba

- 1) Schválení a) programu zasedání, b) ověřovatelů zápisu: Kamil Tomáš, Jan Gerstner, c) zapisovatelka: Libuše Šrámková.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje: a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: Kamila Tomáše, Jana Gerstnera, c) zapisovatelku: Libuši Šrámkovou

Výsledek hlasování: Pro 12, Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 1 a), 1 b) a 1 c) schváleno.

- 2) Schválení zápisu z 8. zasedání zastupitelstva obce ze dne 21. 12. 2023.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje zápis ze 8. zasedání zastupitelstva obce

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 2 schváleno.

Schválení rozhodování rady obce ze dne 27. 12. 2023, 08. 1. 2024, 29. 1. 2024.

Dotaz Ing. D. Háskové k rozhodování rady obce ze dne 8. 1. 2024: Planý poplach výjezdu hasičů se řeší smlouvou?

P. Wiesner: Když je planý poplach, je platba 4000,- Kč za výjezd.

Dotaz Ing. D. Háskové k rozhodování rady obce ze dne 29. 1. 2024 (bod 11). Pozemek v k.ú. Horní Štěpanice 1445/5, není v katastru evidován, pouze pozemek 1445 (stará cesta), jedná se o tento pozemek?

Starosta: Pozemek 1445/5 je oddělen novým geometrickým plánem, který ještě není zapsán na katastrálním úřadě.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje rozhodování rady obce ze dne 27. 12. 2023, 08. 1. 2024, 29. 01. 2024.

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 3 schváleno.

V 17:07 přichází Ing. Mgr. Aneta Hanušová přítomno 13 zastupitelů.

- 4) Schválení příspěvku na poskytování sociálních služeb na území obcí Jilemnicka.

Zastupitelé byli seznámeni s rozsahem poskytovaných sociálních služeb v zaslaných podkladech před konáním zastupitelstva obce. Tyto služby mohou využívat i občané naší obce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje veřejnoprávní smlouvu s Městem Jilemnice na příspěvek ve výši 47 712,- Kč na poskytování sociálních služeb.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 4 schváleno.

- 5) Schválení založení společenství obcí Jilemnicka a vstup obce do tohoto společenství.

Stávající stav: Svazek Jilemnicko řeší ve své činnosti záležitosti obcí spadajících pod ORP Jilemnice a k tomu i nakládání s odpady prostřednictvím jím založené společnosti EKO. Tyto činnosti se oddělují, aby společnost EKO mohla nabízet odpadové hospodářství i obcím mimo ORP Jilemnice. Nově tedy Svazek bude řešit odpady a mohou přistupovat další obce a Společenství obcí, kde budou pouze obce Jilemnicka, bude mít v náplni ostatní činnosti mimo odpadové hospodářství. Možnost domluvit schůzku s R. Paulů, která se zabývá touto problematikou.

Ing. D. Hásková navrhuje přenést tento bod jednání na příští zasedání zastupitelstva obce.

Návrh usnesení: Projednání tohoto bodu na příštím zasedání zastupitelstva.

Výsledek hlasování: Pro 5. Proti 5. Zdržel se 3.

Usnesení č. 5 neschváleno.

Návrh Ing. D. Háskové nebyl přijat. Starosta domluví pro zájemce, kteří potřebují detailnější vysvětlení schůzku s R. Paulů.

Nové hlasování o vstupu do společenství obcí Jilemnicka.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo obce schvaluje založení nového společenství obcí na území ORP Jilemnice pod názvem Jilemnicko – společenství obcí a vstup obce do tohoto společenství obcí a předloženou Smlouvu o vytvoření společenství obcí pod názvem Jilemnicko – společenství obcí včetně přílohy č. 1 Stanovy Jilemnicko – společenství obcí a pověřuje starostu k jejímu podpisu.

Výsledek hlasování: Pro 10. Proti 0. Zdržel se 3. (Ing. Mgr. Hanušová, Ing. Hásková, p. Smolík).

Usnesení č. 5 schváleno.

- 6) Účetní a rozpočtové záležitosti.

Změna rozpočtu č. 1/2024 – rozpočtové opatření č.1.

Výdaje: Přesuny mezi paragrafy a položkami: paragraf:3639 Komunální služby /- / 94 698,- Kč, 6402 Finanční vypořádání /+ / 94 698,- Kč (vratka dotace volby).

Změnou č. 1/2024 rozpočtové opatření č. 1 nebudou navýšeny příjmy ani výdaje rozpočtu obce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje změnu rozpočtu č. 1/2024 rozpočtových opatření č. 1.

Výsledek hlasování: Pro 13 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 6 schváleno.

7) Pozemkové záležitosti.

Pan Petr Glaser má zájem odkoupit část pozemku 1083/3 v k.ú. Mrklův (u Lomu). Materiály obdrželi členové zastupitelstva obce před konáním veřejného zasedání. Starosta přítomné seznámil s rozdělením pozemku na část A, která se nebude prodávat a část B, o výměře 177 m², kterou lze prodat s tím, že se nechá zpracovat úřední i tržní hodnota a výhodnější cena pro obec se stane cenou prodejní. Veškeré náklady spojené s touto transakcí bude hradit kupující.

Návrh usnesení Zastupitelstvo schvaluje prodej pozemku č. 1083/3 část B v k.ú. Mrklův za stanovených podmínek.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0. Usnesení č. 7 schváleno.

8) Projednání příspěvku na opravu kostela v Křížlicích.

Probíhá poslední etapa opravy střechy na kostele. Dotace nestačí na pokrytí nákladů, peníze se získávají ze sbírek a darů. V loňském roce Obec Benecko podpořila rekonstrukci kostela darem ve výši 50 000 Kč.

P. Wiesner: jde to na dobrou věc, pan farář je komunikativní, vše zařizuje a snaží se obstarat finanční prostředky. M. Janatová a starosta doplnili, že významnými částkami se podílejí i soukromí dárci. Rekonstrukci kostela je třeba dokončit.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje poskytnutí daru na opravu střechy kostele v Křížlicích ve výši 50 000,- Kč.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0. Usnesení č. 8 schváleno.

9) Informace o poskytování kompostérů.

Obci se podařilo zajistit pro občany kompostéry, financování částečně obcí, částečně z dotace. Přínosem by měla být menší četnost vývozu zelených kontejnerů, což stojí obec peníze. Více občanů by si mělo trávu a listí kompostovat na svých zahradách. Kompostéry budou zájemcům poskytnuty zdarma, bude vybírán pouze manipulační poplatek, který bude stanoven. Občané budou informováni o termínu vydávání kompostérů zájemcům.

Zastupitelé berou na vědomí.

10) Projednání nabídky na zapojení obce do vysílání ČT – Panorama.

Obec Benecko má možnost zapojit se do vysílání ČT Panorama. Nabídku zvažuje, ale pouze pod podmínkou, že polovina nákladů půjde ze Sdružení cestovního ruchu. Náklady na celoroční provoz jsou 412 500,- Kč bez DPH.

M. Janatová za Sdružení cestovního ruchu sděluje, že musí vyčkat, až Sdružení na radě rozhodne, zda má smysl investovat 200 000,- Kč, jsou to vysoké náklady pro spolek.

Ing. Mgr. A. Hanušová, domnívá se, že to je hodně peněz a v současné době jsou i jiné možnosti, jak si zjistit aktuální klimatické podmínky než na Panoramě.

Hosté – M. Kubina se připojuje k názoru Ing. Mgr. A. Hanušové, dnes jsou jiné kanály, webkamery, mladá generace se nedívá na Panoramu.

O. Smolík – okénko ve vysílání Panoramy je cca 40 vteřin, je lepší instalovat webkamery s vyšším rozlišením.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje projekt zapojení se do vysílání Panoramy pouze v případě poskytnutí příspěvku ve výši 50 % od Sdružení cestovního ruchu.

Výsledek hlasování: Pro 9. Proti 3 (Ing. Mgr. A. Hanušová, Ing. D. Hásková, O. Smolík) Zdržel se 1 (P. Wiesner).

Usnesení č. 10 schváleno.

11) Schválení plánu práce v obci v roce 2024.

Zastupitelstvo obce bylo seznámeno s plánem prací v obci v roce 2024.

Horní Štěpanice: rekonstrukce staré hasičárny, rekonstrukce požární nádrže, oprava cesty na Skalku, oprava zdi u evangelického hřbitova.

Dolní Štěpanice: oprava kapličky, údržba sportoviště Sokolka, přípojka elektřiny, práce ve škole (nábytek, malby, personální soc. zařízení, jídelna, kuchyň), úpravy na sběrném dvoře (dotace).

Mrklův: cesta Bahenské koleno, veřejné osvětlení, údržba kapličky, oprava pěší cesty od Prakovického mlýna, cesta k Blažkovým.

Benecko: cesta Urbancovi Levínek, cesta dolní Benecko + Rychlov (dotace), práce ve škole a školce (střechy, chodba, kuchyň vzduchotechnika, další...), údržba kapličky, úpravy u centrálního parkoviště (vyřešení odkládání odpadů, oplocení), veřejné osvětlení dle aktuální potřeby, opravy šterkových cest v obci dle potřeby, cesta Pacholíkovi.

Opravy venkovního mobiliáře, značení, rozcestníků.

Úklidové práce v obci, údržba zeleně.

Starosta doplnil, že tento plán prací neznamena, že se vše stihne udělat. Někde se může vyskytnout nějaká komplikace a práce se zdrží. Naopak může vyvstat nutnost něčeho přednostního, konečné priority pak určí rada.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje plán prací v obci v roce 2024.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 11 schváleno.

12) Schválení podmínek finančního daru vlastníkům nemovitostí.

Zastupitelé obdrželi potřebné materiály před konáním veřejného zasedání. Starosta seznámil přítomné s návrhem poskytnout občanům obce – vlastníkům (nájemcům) nemovitostí v obci, finanční příspěvek formou daru na údržbu a provoz nemovitostí.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje text smlouvy o poskytnutí finančního daru a podmínky poskytnutí.

- A) Poskytnutí finančního daru na údržbu nemovitostí a jejich okolí a jejich provoz v roce 2024 fyzickým osobám, které jsou přihlášeny k 31. 12. 2023 k trvalému pobytu v obci Benecko a vlastní nemovitosti v některém z katastrálních území Benecko, Mrklv, Horní Štěpanice, Dolní Štěpanice. Finanční dar bude vyplácen po předložení dokladu o zaplacení daně z nemovitosti a zároveň fyzická osoba nebude v dluhu vůči Obci Benecko a splní další podmínky stanovené zastupitelstvem obce. Finanční dar ve výši 60 % zaplacené částky daně z nemovitosti bude vyplácen v hotovosti nebo na účet ve lhůtě do 30 dnů od doručení podepsané smlouvy. Kontrolou poskytnutí darů se pověřuje Finanční výbor obce.
- B) Poskytnutí finančního daru na údržbu nemovitostí a jejich okolí a jejich provoz v roce 2024 podnikatelům-fyzickým osobám, které jsou k 31. 12. 2023 vlastníky nebo nájemci nemovitostí, užívaných pro podnikatelskou činnost v některém z katastrálních území Benecko, Mrklv, Horní Štěpanice, Dolní Štěpanice a zároveň jsou k tomuto datu přihlášeni k trvalému pobytu v Obci Benecko. Finanční dar bude vyplácen po předložení dokladu o vlastnictví (pronájmu) provozovny v některém z katastrálních území Benecko, Mrklv, Horní Štěpanice, Dolní Štěpanice a dokladu o zaplacení daně z nemovitosti a zároveň podnikatel nebude v dluhu vůči Obci Benecko a splní další podmínky stanovené zastupitelstvem obce. Finanční dar ve výši 60 % zaplacené částky daně z nemovitosti bude vyplácen v hotovosti nebo na účet ve lhůtě do 30 dnů od doručení podepsané smlouvy. Kontrolou poskytnutí darů se pověřuje Finanční výbor obce.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 12 schváleno.

- 13) Informace o postupu pořízení Změny č. 3 Územního plánu Benecko.

Starosta informoval přítomné o postupu projednávání Změny č. 3 územního plánu Benecko. Dle posloupnosti pořízení územního plánu je nyní na řadě vypracování Zprávy o uplatňování územního plánu, toto pro nás zpracovává Městský úřad Jilemnice. Slíbený a domluvený termín konec dubna 2024. Následovat budou další kroky, o kterých bude zastupitelstvo průběžně informováno.

Zastupitelé berou informaci o změně č. 3 ÚP na vědomí.

- 14) Různé.

- a) K. Tomáš seznámil zastupitele s projektem cyklistických tras Traily v lokalitě Benecko. Možnost čerpat dotaci, realizace do konce r. 2026, 30 % spoluúčast obce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje podání žádosti na projekt Traily v lokalitě Benecko.

Výsledek hlasování: Pro 10. Proti 0. Zdržel se 3. (Ing. Mgr. A. Hanušová, Ing. D. Hásková, O. Smolík).

Usnesení č. 14 schváleno.

Hosté – P. Erlebach upozornil přítomné na kominíka, který se pohybuje po naší obci a okolí a vykonává kominickou činnost bez oprávnění. Jakékoliv informace o této osobě oznamte policii.

- 15) Závěr. Starosta ve 20.00 hodin ukončil zasedání zastupitelstva.

VÝJEZDOVÁ JEDNOTKA

sboru dobrovolných hasičů
BENECKO
Vás zve na

ŽEHNÁNÍ HASIČSKÉHO VOZU

Dne 5. května 2024 po mši svaté v 10 hod. před farním kostelem v Horních Štěpanicích bude požehnáno nové hasičské auto, které obec Benecko pořídila pro své dobrovolné hasiče

PROGRAM:

10:00 - mše svatá ve farním kostele v Horních Štěpanicích

11:00 - žehnání hasičského vozu

11:30 - koncert orchestru dobrovolných hasičů OSP ROCZYNY z Polska na farní zahradě s občerstvením

Při této příležitosti bude možnost v průběhu akce finančně podpořit dokončení obnovy střechy kostela sv. Jana Křtitele v Křížlicích

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v lednu 2024

Sedláčková Soňa Benecko 86
Lachman Jiří Benecko 90
Pěničková Marie Dolní Štěpanice 84
Hanuš Josef Benecko 81
Ulman Jaroslav Benecko 78
Kuba Josef Dolní Štěpanice 75
Havlíčková Marie Mrkllov 70

Jubilea v únoru 2024

Sobotová Blažena Mrkllov 90
Hendrych Jiří Horní Štěpanice 88
Pohořalý Josef Zákoutí 86
Hanušová Anna Dolní Štěpanice 84
Hofmanová Mária Benecko 84
Kloudová Marie Benecko 83
Petráková Hana Zákoutí 78
Hnyk Stanislav Mrkllov 77
Erlebach Josef Horní Štěpanice 75
Wohanka Miroslav Benecko 75

Paní Anna Skálová oslavila v březnu významné jubileum – 100 let.

VELIKONOČNÍ NÁVŠTĚVA KOSTELA

Děti dobře vědí, že když neprožijeme dopoledne ve školních lavicích, znamená to, že se učíme poznávat svět. Křesťanské svátky vánoční i velikonoční jsou spojeny s návštěvou kostela a mají historické kořeny v biblických příbězích, to si často říkáme. Ale proč je náš kostel právě v Horních Štěpanicích? Jaké je to uvnitř? Jaký nese název? Kdo je náš pan farář? Vydali jsme se tedy do Horních Štěpanic.

Možná mnohé děti netušily, že navštíví malý skanzen z nenápadných, ale jedinečných horských chaloupek. Obdivně si prohlížely přes sto padesát let starý Ďoubův domeček poskládaný z krčků.

Sluníčko nás pak ale lákalo tím správným směrem ke kostelu, kde nás srdečně přivítal náš pan farář Władysław Marczyński. S jemu vlastním úsměvem na tváři děti hned obdaroval dobrotami. Také my jsme nesli malé překvapení. Vyrobili jsme ozdobené velikonoční proutky s vejdukmy, které ho velice potěšily a staly se od naší návštěvy součástí výzdoby kostela.

Potom odemkl velkým klíčem dveře kostela a vyprávěl – třeba o zvonech na kostele. Proč a kdy se zvoní, také o varhanách, sboru a zpívání. Využili jsme tu jedinečnou mož-

nost a s posvátnou úctou si prohlédli místa, kam se běžně nevstupuje. Vyprávěli jsme si o tom, jak křesťané prožívají svůj život. Líbila se nám křtitelnice i kazatelna. Úplně každý si zazvonil na malé zvonečky, které leží před oltářem, a jejichž zvuk doprovází každou mši svatou.

Pravda, trochu jsme prochladli, ale když jsme pak stáli před farou a přiběhl barzoj, pes pana faráře, Jošek, bylo nám hned tepleji. Ten měl velikou radost. Předváděl se, co všechno dokáže. Víte, že umí tancovat?

Mnohokrát děkujeme panu faráři, že nám vyhověl a umožnil nám návštěvu kostela. Děkujeme za jeho milé a srdečné povídání, krásné zpívání, ale také nabídku dalšího setkání.

Marie Šírová

Z hradního deníku paní Ruprechty

Milí hradní přátelé,

srdečně Vás zdravíme z hradu. V sobotu 30. března jsme na hradě přivítali první letošní hradní návštěvníky a rovnou jsme se připravili na velikonoční nadílku.

Na Velikonoce se Ruprechta s rytířem Hubertem připravovali s dostatečným předstihem. Po zimě byla hradní věž plná pavučin, pavouků a kdoví jaké další havěti. Hubert proto musel zajet koupit pořádné koště do Jilemnice, aby se pavučiny a pavouci pěkně vymetali.

Zatímco Hubert řádl na hradě s koštětem, Ruprechta napekla dětem perníčky. Hubert jí několik perníčků tajně snědl, protože mu při vymetání velkých pavučin řádně vyhládl. Raráška Ruprechta poslala, aby Hubertovi pomáhal, ale znáte Raráška. Ten se k práci moc nemá, natož po zimě, to je náš Rarášek úplně nejlenivější. Takže náš malý nezbeda Huberta pouze zlobil, až se rytíř tuze rozzlobil a zlomil násadu od koštěte, když se po Raráškovi oháněl.

Do toho všeho přišel na návštěvu samotný Krakonoš, protože měl zrovinka cestu kolem. Byl na obhlídce svého rajónu a vracel se z Benecka přes Horní Štěpanice. Vůně čerstvě upečených perníčků ho přilákala až na náš hrad. Byla to jeho první letošní návštěva hradu. Krakonoš udržuje s naší paní Ruprechtou dobré sousedské vztahy, jen co je pravda. Také drží svůj slib a na akce pořádané paní Ruprechtou je vždycky pěkné počasí, i kdyby se v podhradí čerti ženili, jak sám s úsměvem říká.

Perníčky Krakonoši moc chutnaly, Ruprechta mu proto několik kousků zabalila na cestu. Před odchodem Krakonoš ještě pohrozil Raráškovi, že mu pěkně vypráší kožich, jestli bude pořád paní Ruprechtou a rytíře Huberta zlobit. Rarášek sliboval, že se polepší a na důkaz toho, že svůj slib myslí vážně, začal zdobit velikonoční perníčky.

Protože byl hrad pěkně uklizen a velikonoční nadílka pro děti připravená, nic nebránilo

tomu v sobotu na hradě přivítat děti. Děti chodily s rodiči a prarodiči, některé z nich si donesly pomlázku, ale každý si připravil pěknou koledu.

Rytíř Hubert roztopil oheň, takže poté, co děti řekly koledy, mohly si s rodiči opéct buřtíky. S plnými bříškami začaly být děti trochu neklidné a Ruprechta už viděla, jak jim očička jezdí po okolí, jak se začínají ošívát a jak by se jim chtělo lézt kolem hradu a vyvádět lumpárny s naším nezbedným Raráškem.

Ruprechta proto děti zapojila do hry na schovávanou. První pykala Ruprechta a všechny děti našla, žádné nezůstalo nikde zapomenuto. Jako další pykaly už děti a Ruprechta s rytířem Hubertem se schovávali. Když měl pykat rytíř Hubert, odmítl jít hledat Ruprechtu. Prý je už ve věku, kdy se tak staré ženy nehledají. I ten náš rytíř, ten se musí ještě nějakým těm gentlemanským móresům přiučit. Kdo by nechtěl ve věku 682 vypadat jako naše hradní paní Ruprechta.

Velikonoční odpoledne rychle uběhlo, sluníčko se schovalo za hradby a Ruprechta s rytířem Hubertem se museli s dětmi rozloučit. Budeme se však na vás těšit zase někdy příště.

Srdečně vás zveme na pohádkový les, který pro vás připravíme v sobotu 15. června 2024 na Dupárně v Horních Štěpanicích. Místa na pohádkovém lese budou na objednávku. Více informací získáte na facebooku Ruprechta Štěpanice nebo tel.č. 608607331.

Těšíme se na vás.

Mějte se krásně a zachovejte nám svou přízeň. Vždy tu budeme pro Vás, Vaše děti a vnoučata.

Vaše hradní paní Ruprechta + rytíř Hubert

Pohádkové Krkonoše zvou za rodinným dobrodružstvím

Od května se opět otevírají dveře do pohádkového světa Krakonoše, sojky a jejich pomocníků. Již čtvrtým rokem můžete spolu s naší razítkovací hrou objevovat jedinečná místa v horách i podhůří, na kterých vám bude s dětmi dobře.

1 malovaný průvodce, 5 revírů, 41 zážitků, 4 ceny

Vstupenkou do Krakonošova revíru je malovaná brožurka Pohádkové Krkonoše. Patří do dětských rukou, samy si mohou přečíst, co je na výletech čeká. Navíc je zabaví úkoly a hrami, třeba při čekání na autobus. Když vám brožurku na chvíli půjčí, zjistíte, že víc už k vašemu putování nepotřebujete. Přečtete si, jak se dopravit až na místo, kam na svačinu či oběd, díky QR kódu ověříte otevírací dobu jednotlivých míst. A navíc získáte skvělou motivaci ke zdolání kopců i neprůstřelný štít proti otázkám typu „Kdy už tam budem?“ nebo „Jak je to ještě daleko?“ Razítko v cíli a krásné odměny vás totiž poženou vpřed!

Razítkovací hra nabízí **čtyřicet míst a jeden prémiový zážitek**. Za některými razítky se projdete po horských trasách či naučných stezkách, abyste během výletu předali dětem lásku k nádherné přírodě i krajině, jejíž hodnota přesahuje hranice naší země. K jiným vás sveze lanovka nebo vlak a ušetří dětským nožkám nějaký ten kilometr. Další jsou parkovištěm na dosah a za těmi se vypravte třeba při deštivém počasí. Výlety můžete kombinovat podle vašich časových možností, věku dětí i momentální nálady.

Pro lepší přehlednost jsou místa rozdělená do **pěti revírů**. V každém revíru čeká minimálně šest razítek a hromada dalších zážitků.

Jak se zapojit do razítkovací hry Pohádkové Krkonoše:

- Zakupte si na jednom z razítkovacích míst nebo v informačních centrech v Krkonoších brožuru Pohádkové Krkonoše. Cena je 70 Kč.
- Vyberte si z nabízených výletů a na každém si do brožurky otiskněte speciální razítko označené „Pohádkové Krkonoše“.
- Za 3, 5, 10 a 20 razítek získáte odměny od Krkonoše. Razítka se počítají, tedy za 20 razítek získáte všechny 4 odměny.
- Vyplňte ústřížek v zadní části brožury, odtrhněte a odevzdejte obsluze jakéhokoliv razítkovacího místa. Za ústřížek získáte cenu – za 3 razítka pexeso nebo omalovánky, za 5 razítek hobbyset – **perličkovou ozdobičku**, kterou si sami vyrobíte, za 10 razítek **ZDRAVOU LAHEV** nebo **ZDRAVOU SVÁČU** a za 20 razítek malou pohádkovou knížku o Krkonošovi a jeho pomocnících.
- Pokud jste nasbírali 10 nebo 20 razítek, zařadíme vaše ústřížky navíc do slosování o **voucher na služby hotelu Resort sv. Františka** (Erlebachova a Josefova bouda) v hodnotě 3.333 Kč.

- Hra se sice hraje od května do října, ale razítka můžete klidně sbírat i několik sezon po sobě.
- Pozor – některá místa jsou otevřená jen o prázdninách, otevírací doba jiných se může v průběhu sezony měnit – vždy před výletem ověřte aktuální situaci.

Náš květnový pohádkový tip: Po trati Pojizerský Pacifik k Hlídkám na Stráži

Během výletu zvládnete nasbírat i **tři razítka** a vysloužit si tak první odměnu od Krkonoše. Doporučujeme jej jako celodenní a se školními dětmi, ujdete totiž skoro 12 kilometrů.

Auto buď ponechte úplně doma, nebo zaparkujte u nádraží v Martinicích v Krkonoších. Dorazíte-li na stanici s předstihem, využijte možnosti komentované prohlídky místního **Železničního muzea**. Zjistíte, že areál nádraží je zcela unikátní v rámci celé naší republiky. Za prohlídku muzea získáte první razítko do brožurky a vybavíte se tu také **Průvodcem po trati Pojizerský Pacifik** a hrou do vlaku **Jízda s hrabětem**. Obojí během výletu využijete. Pak už je na čase nastoupit do vlaku. Motorové vlaky Regionova jezdí z Martinic v pravidelných dvouhodinových intervalech.

Trati, po které vás povevou, se říká Pojizerský Pacifik, protože už v Jilemnici potkává řeku Jizeru a bude ji lemovat a křížovat po celou dobu jízdy. Pokud budete pozorní, napočítáte na trati mnoho mostů, mostků a propustí. Dodávají jí na malebnosti. Však také železniční viadukt za zastávkou Jablonec nad Jizerou – Hradsko sehrál svou roli ve filmu „Jak vytrhnout velrybě stoličku“.

O výstavbu trati, která měla pro rozvoj regionu zásadní význam, se zasloužil hrabě **Jan Harlach**. Právě on je hlavním hrdinou hry Jízda s hrabětem. Vyluštěte všechny jeho šifry a splňte jeho úkoly, za to si pak po návratu do Martinic můžete na stanici otisknout druhé razítko.

Z vlaku vystupte na zastávce Jablonec nad Jizerou. Na náměstí vás dovede modrá značka, odtud půjdete až k **Hlídkám na Stráži** po červené.

Na vrcholu Stráž nad Rokytnicí nad Jizerou kdysi stávaly hlídky a kouřovými signály vysílaly zprávy o pohybu nepřátelských vojsk. Na stejném místě si nyní, v klidu a míru, můžete užít krásné výhledy do údolí i na panorama západních krkonošských hřebenů. Vyrostly zde totiž jedinečné vyhlídky, stavby ze dřeva a oceli, symbolizující čtyři patrony ze znaku města Rokytnice nad Jizerou – **LIŠKA, OVCE, MEDVĚD A HORNÍK**. Pokořte všechny, projděte lesoparkem, vychutnejte si jedinečný genius loci. Vysloužíte si tím třetí razítko. To je k dostání v informačním centru v Rokytnici, které je ale trochu mimo trasu výletu. Zastavíte se tam příště? Do Jablonce nad Jizerou se vraťte přes Františkov a Buřany. Pokud budete mít dost času, prohlédněte si Muzeum a galerii Starý Kravín i technickou památku Janatův mlýn.

Trasa výletu: www.mapy.cz/s/bovoceseja

Další tipy na výlety a vše o Pohádkových Krkonoších najdete zde: www.pohadkove.krkonoše.eu

Alena Cejnarová
Krkonoše – svazek měst a obcí
Destinační společnost pro TO Krkonoše

Jak se děti páraly

Miloš Gerstner starší

Na horách si děti nehrály. Na horách se páraly. „Nevyhuduj porát, někde si senni a pěkně se párej,“ krotila máma rozjívěného potomka. S čím se měl párat? Takových věcí bylo!

V kolébce se nemluvně páralo s rachejtlem. Tak se říkalo chrastítku nebo rachtátku. Měl jsem rachejtle dřevěné, držátko bylo zároveň píšťaličkou. Nepamatuji se na ně z doby miminkovské, ale z času, kdy mi bylo asi osm let. Široká rodová rada je po mém užívání uložila, a když se narodila sestřenice, zdědila je po mně. Na držátku jsem našel slabé ohryzy prvních zoubků, možná že mých, možná že mladší tety. Mimina neměla tolik síly, aby rachejtle zničila, stala se tak dědičným majetkem celého rodu. Stejně jako třeba „křestní“ košilka. Ta byla z nejjemnějšího pláténka, měla kanýřečky a sloužila při nejvýznamnějších dnech děťátek v celém příbuzenstvu. Mám svou křestní košilku. Babička mi ji předala s podotknutím, že v ní byly přeneseny přes prahy kostelů katolických i evangelických celé desítky dětiček. Horáci byli úzkostně šetrní. A také se snad tou košilkou dával výraz příbuzenské závislosti bez ohledů na víru.

Etnograf a znalec dětského světa hraček Emanuel Hercík považuje dětská chrastítka za reliky dávných náboženských, snad pohřebních předmětů. Šamani a tanečníci primitivních kmenů také přece užívají při rituálních obřadech různých chřestítek a cinkátek. Tak tomu kdysi bylo i u evropských národů, ale když byl starý pohanský kult nahrazen novým, staly se z rituálních

předmětů jen pouhé dětské hračky. Je to pohled hodně romantický, ale když ono v každém vysvětlení počátku věci bývá kus skutečnosti a kus fantazie. Vždyť podobnými devocionáliemi jistě byly i velikonoční řehtačky a klapačky. Odzvonilo se jimi zimě, uvítalo se zrození jara. Běžné dětské hračky však nemůžeme považovat za pozůstatek starých kultovních předmětů, jde jen o přirozenou potřebu hrát si s něčím, uspokojit pud po pohybu, po zaměstnání.

Dřevěné „rachejtle“ vyráběli podomácku soustružníci nebo kolečkáři, ale pamatuji se i na chrastítka, která by nadzvedla každého hygienika. Když na Martina byla obětována husa, „křtán“, (dýchací trubice) z krku vyňali, vložili do něho několik zrnek hrachu, trubici stočili, aby oba konce vsunutím do sebe spojili, usušili a chrastítka bylo na světě. Že děťátko všechno dává do pusinky? To nic. Dává i horší věci. A byl jsem usazen.

Když děťátko už sedělo a vnímalo svět a pláčem vyžadovalo společnost, dalo se mu do kolébky ledacos. Pokličky, plechovec na dojení, mlýnek na kávu, „na párej se“. A děťátko se páralo tak hlasitě, že chudák „vejměník“ se musel vzdát své dřímoty.

Po tomhle rámusivém období nastal čas velkého hlídání. Dítě chtělo pohyb. Jen tak v košilce a sukénce lezlo po holé podlaze, kalhotky zpravidla nemělo, stejně by si je promáčelo. Pes a kočka se stali jeho druhy i hračkami. Starý moudrý pes si nechal hodně líbit, kočka má však dráčky a dítě očička. Ale stejně pohled na skupinu ba-

tole, pejsek a kočka byl vždycky půvabný. Děda a babička si uvědomili, že jejich krev má pokračování, a byli na to hrdí. Děda vyřezal z kuláčku figurku psa, babička vycpala z punčochy a hadýrků panenku. Byly to lidské hračky, žádné kultovní předměty. Za své první hračky vděčily děti na horách hlavně dědečkům, tátové neměli obvykle čas ani na výrobu hraček, ani na pohádky. Tyhle první hračky obvykle nakonec skončily v kamnech. Dědičnou hračkou byl houpací kůň. Jakýpak kůň! Dvě prkna seříznutá do tvaru houpadel byla nahoře spojena úzkou překládkou, na ni posazena hlava spíše ptačí než koňská a kluk se mohl „hejtat“, až třeba přelétl. Měli jsme takového koně, že bělavé skvrnky znamenaly, že jde o grošáka, červeně bylo naznačeno na překládce sedlo. Prý se na tom „koni“ houpával už můj pradědeček, proto si „koně“ celá rodina vážila. Byl uložen „na domě“ a dolů jej snášeli jen výjimečně. Také pro něj nebylo ve světnici dosti místa. Později se přestěhoval do chalupy, kde vyrůstala už zmíněná sestřenice. Chalupa pak lehla popelem a s ní i „kůň“ a stará kolébka, která odkolébala celou řadu předků, i mě.

Když se po čase otec sestřenice stal dědečkem, docela zákonitě chtěl vnučatům nahradit „pohořalého koně“. Byl šikovný. Vyřezal pěknou figuru zvířete, potáhl ji vyčiněnou srncí kůží, v rodu je opět dědičná hračka. (Kůže byla z upytlačeného srnce). Jak jinak.

Každé dítě nemělo šikovného dědečka. Zato bylo obdařeno zázračnou fantazií. Polínka se stávala panenkami, vařečka obtočená klůcky byla jejich mámou, cívky stavělo do zákrytů jako sokoly. Hlavně pak napodobovalo dospělé. Hrábě na ně byly těžké, dědeček vyrobil malé hrabičky. Já je

svým vnučatům neudělal, koupil jsem celou soupravičku: lopatičku, motyčku, hrabičky. Vnuček nebyl žádný rabiát, ale do večera byly plechové součásti vylámané a zkroucené. Výrobci takových zmetků bych odebral licenci. Hračka má dětem dávat pocit jistoty, něco jako zbraň a ne párátka na zuby.

Dítě vyrostlé z dětských sukének si umělo vynalézat svérázné hračky. Nápady se rojily vždy podle prostředí, v němž vyrůstalo. Když s pivoňek opadaly okvětní lístky, zbyl semeník s jakousi malou červenou čepičkou. To pro něj však byla slepička. Celá hejna slepiček. V jižních Čechách děti si hrály s uchy rozbitých kameninových hrnců, považovaly je za krávy. U nás představu skotu plnily pěkně hladké jeřábové kuláčky, z rozsochatých bukových větviček jsme vyřezávali jako samorosty kozy a vlky, na borové šišky jsme nasazovali krky, zobáky a nohy z větviček a byly to kvočny nebo čápi. Výrobu těchto artefaktů tak trochu podnítila škola, my jsme je jen zdokonalovali podle svých zkušeností. Ale takové ptáčky jsme už nedělali pro sebe, ale pro mladší příbuzné.

Bohatýrské sny podle četby nebo a dědových vyprávění jsme převedli do fantazijní skutečnosti výrobou mečů, luků a samostřílů, hradem byla na Benecku Jindrova skála, jako munice posloužily jeřabiny. Nepamatuji, že by někdo z mých vrstevníků měl kupovanou hračku. Jen děvčatům přinášel Ježíšek panenky, většinou celuloidové „plaváčky“. Ale i ty si Ježíšek před Vánoce odnesl do své dílny, převlékl do nových šatiček a o Štědrém dnu přinesl mladším sourozencům.

O pouti vystavovali kramáři pěkné dřevěné a malované panenky a vojáčky, husary

a granátníky, jak je známe z ilustrací knih B. Němcové nebo K.V. Raise. Většinou to byly výrobky lidových umělců z Českomoravské vysočiny a tam v obcích Krouná a Dědová vyráběli v jakýchsi rozptýlených manufakturách dřevěné hračky i do zahraničí. Mívaly ustálenou velikost i názvy a také dekor byl charakteristický pro každou oblast. Soustružené panenky byly až 40 cm vysoké, jejich prototypem byl válek na mandlování prádla nebo válení těsta, proto všem těm panenkám říkali válek. Jinou výrobní oblastí byl kraj kolem Nepomuku, zejména obec Skašov. Tam byla předobrazem panenky palička na tlučení máku, trdlo, tento název se pak přenesl i na oblé „strouhané“ figurky. Odborníci podle způsobů řezby i užití barev bezpečně poznají původ hračky.

Hračky „z poutí“ bývaly u nás nakupovány různými organizacemi na plesy do tomboly, někdy je kupovali chlapi svým milým místo perníkových srdcí. Jedna má teta přinesla jako dárek „houpavou“ panenku, tak

se říkalo panenkám s dítětem v náručí. Měla ji až do svatby v polici, kluk k ní neměl přístup. Odnesla si ji do své nové domácnosti. I panenky „vrtivé“ bývaly mimo dosah dětských rukou. Snad jimi chtěl dárce ocenit příčinlivost své vyvolené. „Vrtivá“ panenka stála totiž u „másnice“ a byla pěkně baculatá, jak se na selku sluší.

I dřevění husárci stávaly jako ozdobný bytový doplněk na „jarmarách“ a ve sklenících, později ustoupily vázičkám, zbytkům ze souborů šálků ze servisů a broušenému sklu. Zajímavý byl dekor těch vojáčků. Přežívaly na nich barvy uniforem snad z dob Marie Terezie, tradice byla silnější než vliv doby.

Někteří lidé považují za hračky i lidové betlémy. Omyl! Betlém nikdy nebyl pro horáka hračkou. Byl totiž zhmotnělou poezií Vánoc, pojítkem mezi generacemi dědů a vnuků, citlivou vazbou k minulosti podnětem ke vzpomínkám. Nikdy neskončil v kamnech!

Z archivovaných průklepů autora.

Jak vychovávat děti

O dětských smyslech

pokračování

Miloslav Rychlovský

Díváme-li se na novorozeně, zdají se nám jeho tělesné rozměry nezvyklé a divné. Nápadná je poměrně velká hlava a malé nohy. Dítě není přesně zmenšený dospělý člověk. U dospělého je hlava osmina a nohy polovina tělesné výšky, kdežto u novorozeněte je hlava čtvrtina a nohy třetina. Protože má dítě poměrně velkou a těžkou hlavu, upadne skoro vždy tak, že se udeří do hlavy, což bývá častou příčinou nabyté slabomyslnosti. Proto má být dítě v kočárku vždycky přivázané řemínky.

Také vnitřní orgány dítěte nejsou dobudovány. To platí zejména o nervech, které spojují mozek se smyslovými orgány, t. j. s očima, ušima, nosem, jazykem a povrchem těla. Proto taky činnosti těchto orgánů u novorozeněte nefungují jako u dospělého. Činnost smyslů se vyvíjí poznenáhlu a nestejně, u některého dříve, jiného později.

Dítě každou věc, která mu přijde do ruky, hned strčí do úst. Je to tím, že se ze všech smyslů první probouzí chuť. Jazyk mu nej-

dříve a nejlépe poví, jaké co je. Třeba tu dávat na dítě pozor. Není bez nebezpečí, olizuje li železné zábradlí v mrazech na mostě nebo rozžvýká pouzdro na brýle. Dělalí-li to děti ještě pětileté nebo starší, je vidět, že i v tomto věku má chuťový smysl převahu nad ostatními.

Ukažme dítěti, které ještě nechodí, nějakou novou věc! Chvilku se pozorně dívá, pak vztáhne ruku, a když na ni nedosáhne, přileze k ní a velmi důkladně ji ze všech stran ohmatává, obrací ji a strká do úst. S chutí současně rozvíjí činnost hmatu. Nám dospělým stačí, podíváme-li se na věc, dítěti nikoliv, ono ji musí ochutnat a ohmatat. Všimněte si, jak ji ohmatává. Ne po jedné straně, ale po všech. Jeho oči mu ještě neřeknou, je-li věc jako vystřižená z papíru, plošná, nebo má-li tři rozměry; to mu poví až hmat, proto tohoto smyslu více užívá než my. A užívají ho více děti už velké, desetileté a ještě starší. Nedá jim, aby si na ulici nesáhly na koně, v muzeu na vystavené předměty, v jeskyni na krápníky. Nápis „Nedotýkejte se!“ jsou tam hlavně pro děti a ještě víc pro rodiče, aby děti hlídali, když ještě neumí číst. Pomohou však?

Později se upravuje činnost zraku. To znamená, že by novorozeně bylo slepé, ale jeho zrakové vnímání je jiné než naše, chudší. Nejdříve asi rozeznává světlo, v němž se mu lidé a předměty jeví jako temné skvrny s rozmazanými okraji. Nevidí je trojrozměrně, nýbrž plošně, jako by byly vystřiženy z papíru a upevněny na světlém pozadí. Všechno mu je jenom plocha, žádná hloubka, dálkový rozměr chybí. Proto vztahuje ruku po lampě nebo i po měsíci. Obrazy zaměňuje za věci skutečné. Chlapec se tak zděsil namalovaného lva, že utekl. Doma řekl, že je to týž lev, kterého

předtím viděl zoologické zahradě. Považoval obraz za skutečnost, jako dítě, které bije na obrázku pejska; nebo které křičí v kinu, objeví-li se na plátně lev nebo prudce jedoucí auto. Zvláštní kombinační schopnost umožňuje, že se pozvolna učí spojovat rozměry plošné (délku, výšku a šířku) s hloubkou, čímž nabývá ponětí o trojrozměrném prostoru. Normálně dospívá toho stupně mezi 4 až 6 rokem. Záleží mimo jiné na tom, jakou má příležitost, aby cvičilo smysly. Hmatem tedy dítě opravuje a doplňuje neúplné vjemy zrakové. Proto má mít dost hraček a jiných věcí, které by mohlo ohmatat, točit jimi, převracet je a pod. Tím se urychluje vývoj správného vidění, což je důležité pro rozvoj inteligence. V mateřských školách se tento výcvik účelně podporuje. Ale i když dítě dojde toho stupně, že vidí trojrozměrně, jeho zrakový vývoj není ještě ukončen. Chybí schopnost vidět perspektivně, která se vyvíjí až asi v 11 roce. Proto se s perspektivním kreslením začíná obyčejně až na druhém stupni.

Poměrně brzy rozeznává dítě barvy. Nejdříve je upoutá žlutá a červená. Je zajímavé, že se děvčatům v předškolním věku nejvíce líbí, chlapcům zelená, modrá a fialová. Bílá, šedá a hnědá nebudí dětskou pozornost. V třetím, někdy již v druhém roce rozeznává dítě všechny základní barvy, pojmenovat jich však nedovede. V tomto věku poznává svou hračku především podle barvy a pak podle místa, kde je mívá, nikoli podle tvaru. Kdybychom mu dali místo míče krychli, nevšimlo by si toho, byla-li barva stejná, ale hned by poznalo, dostalo-li by místo červeného míče fialový nebo zelený.

Dítě zná, dejme tomu, černého psa. Přivedeme-li mu černou ovci, nepozná rozdíl,

bude to zase pes. Ale hned si všimne, byla-li by obce bílá. Víc než dvouleté dítě zvyklé na tmavé punčochy, dostalo jednou bílé. Dívalo se s podivem na tu novotu a řeklo: „Mám teď jiné nohy.“ Změňte dítěti barvu a je hned všechno jiné. Chlapci dříve než děvčata si uvědomí rozdíly v barvě i tvaru věcí.

Ještě později než zrak se rozvíjí sluch. Zvuky dítě poznává velmi brzy. Proto se hned v prvních dnech po narození pozná hluchoněmota. Ale až teprve mezi čtvrtým a pátým rokem začíná dítě postihovat tóny a nabývat smyslu pro rytmus. Ale ještě v šesti letech a později zpívá falešně a rodiče myslí, že nebude mít hudební sluch. Jen asi čtvrtina dětí šestiletých pozná rozdíl mezi dvěma krajními tóny oktávy. Dětský sluchový orgán, cvičil-li se, časem se upraví, a dítě nabude zpěvních a hudebních schopností. Mateřská škola, vyučování rytmice a zpěvu tento vývoj urychlí.

Můžeme pozorovat desetileté a větší hochy, jak si zcela spokojeně hrají vedle hromady hnoje; nebo si v hodině prázdná, přší-li, jdou hrát na záchod, aniž je znepokojuje zápach. Ze všech smyslů nejpozději se probouzí čich.

Smysly se tedy probouzejí a vyvíjejí v tomto pořadí: nejdříve chuť a hmat, potom zrak, sluch a naposled čich.

Člověk a zvíře

Jistě jste si všimli nápadného rozdílu mezi kuřetem a novorozenětem. Zatímco, co kuře za několik hodin po vylíhnutí si již dovede hledat potravu, dítě by bez pomoci zahynulo. Lidské mládě je ze všeho tvorstva nejméně připraveno k samostatnému životu. Nižší zvířata mají hned při zrození hotovy všechny schopnosti, jichž k životu potřebují. Včela, jakmile se vylíhne, již ví, co

má dělat, dovede stavět buňky a sbírat medové šťávy. Také motýl, jenž právě vylezl z kukly, koná své úkoly stejně dovedně jako jeho druh z loňska, který přezimoval. Všem těmto schopnostem zvířat říkáme pudy. Jsou to síly, které jakmile vstoupí v činnost, pracují ihned se stoprocentní dokonalostí. Není třeba se jim učit ani je zdokonalovat. Motýli, včely a jiný hmyz jsou hned po narození hotovi. Tělesně nerostou, umějí vše, čeho potřebují, a konají všechny činnosti stejně. Jsou to živé automaty. Nazýváme-li dobu učení a nehotovosti mládím, pak tito živočichové nemají mládí. Nepotřebují být napřed dětmi, pak žáčky, učedníky, aby pak jednou byli mistry.

Naproti tomu člověk po narození potřebuje péči, ochranu, vedení, výchovu. Jakmile se však jeho schopnosti rozvinou, předčí daleko všechny tvory. Jedině jen on je schopen vyšších duševních činností, (rozumových), nikoliv zvířata. Co se vypravuje o rozumnosti zvířat, jsou věci buď smyšlené, nebo špatně pozorované a pochopené. Pouze vyšší druhy opic jsou, v některých konkrétních případech schopny jednání, v němž je možné pozorovat zárodek rozumu. Ale i nejchytřejší šimpanzi nedostihnou vyššího stupně inteligence než dítě ve věku dva a půl roku.

Zvíře je ovládáno pudy. Sídlo inteligence, velký mozek, mu buď zcela chybí, nebo je vyvinut jen nepatrně. Člověk má sice taky pudy, ale vedle nich a nad nimi vládne rozum. Jeho mozek, zejména velký, je mnohem větší a mnohem lépe uspořádán než například u koně. Kůň je sedmkrát těžší než člověk, ale mozek má menší a méně vyvinutý než lidé. Kdyby kůň měl větší a vyvinutější velký mozek, nepochybně by byl on pánem a člověk jeho slu-

hou. A kdyby mravenci měli dokonalejší mozek než my, neodvratně bychom byli jejich otroky.

Velký mozek je při zrození nevyvinutý, proto z počátku fungují i u člověka mimo jiné jen některé pudy jako u zvířat. Bytost rozumová se v člověku rozvíjí poněkud s vývojem velkého mozku. Tato doba roz-

voje duševních i tělesných sil člověka trvá asi třetinu života; říkáme jí mládí.

Přichází-li člověk na svět jako bytost nejméně dokonalá a nejslabší, má za to nejdelší mládí, dobu ke vzdělání a rozvoje duševních schopností, jimiž potom předčí ostatní živé bytosti.

Pokračování

Obrazy zimní horské krásy

Josef Aleš-Lyžec

pokračování

VII. KRKONOŠE O VELIKONOCÍCH

Březen, duben 1907

Jsou vždy zimní, i když v kraji jaro je v rozpuku. Nesmějte se sněhumilovi, přistihnete-li ho v ty sváteční dny doma na nádraží ještě s lyžemi a v zimním úboru, uchystanému k zájezdu do sněhu, kdežto vy, naladěni zpěvem kosů a pěnkav, zatkli jste si již do klopy fialky. Nevíte, že v našich nejvyšších horách zima trvá téměř tak dlouho jako v severním Švédsku a na Murmanském pomoří, o dva až půl třetího měsíce déle než v kraji? A myslíte, že Krkonoše jsou krásné jen v létě? Nejedem sněhumil tvrdí, že je tam v zimě podivuhodných, zázračných věcí mnohem více než za režimu Ladina.

Zima v Krkonoších jen zvolna se scvrkává a přikrčuje, i potom ještě houževnatě dodrhuje, když v kraji třešně kvetou a z ptačího záletného světa již ani slavík neschází. Arciže stále povoluje laskavému slunci, jeho proudům světla i tepla. Ale nejednou, jako by litovala, že stává se nevěrnou své přirozenosti, rozzuří se mohutnými bouřnými vánicemi a semkne znova sněhem a ledem živé i neživé na slemenech hřbetů a s úbočí zalehne chladnými spoustami často hodně daleko v obydlená údolí.

Roku 1907 ku konci předposledního týdne března rozlétla se neobyčejně. Nejedem horal řekl, že tolik sněhu v Krkonoších z jarních větrů (foukaček) již dávno nebylo. A nejen v horách a podhoří, ale i v předhoří. Všechn vrchovitý český kraj na 30 kilometrů kolem Krkonoš, k Náchodu, Králové Dvoru, Pace, Lomnici, Turnovu a Českému Dubu byl – vyjmaje hlubší údolí – pod zimním sněhem ještě v týdnů povelikonočním.

Ačkoli není to nic neobyčejného, že české horní Pojizeří a Krkonoší, totiž právě uvedený středohorský pruh severních Čech mezi vysokým podhořím a řetězem znamenitých výšin, jimiž jsou Ještěd s Kopaninami, Kozákov s lomnickým Táborem, Kumburk a Zvičina, bělá se nejméně o 14 dní déle než kopčitý kraj za ním na jihu a jihozápadě a nejméně o 4 týdny déle než střední Polabí a okolí Prahy, přece jen hosty z českého kraje o velikonočních vždy překvapí velikolepé rozměry dokonávající zimy na českém severu a severovýchodě. V kraji minuly již týdny slibných počátků jara, všude čilý ruch v polích, prozelenávající trávníky a lučiny, na promenádách lehké toalety s kytičkou bledulí nebo

fialek, ale nad Železným Brodem a Semily, kolem Jilemnice a Trutnova bylo v první dny dubna 1907 bílo ještě až k jižnímu vršitému obzoru a místy s dobrou sanicí (zvláště u Vysokého nad Jizerou), jako v v hornatém nitrozemí Norska nebo Švédska, tisíc kilometrů dále k severu.

Podivuhodno, že na české, jižní straně Krkonoše je sněhu vždy více, a že vydrží déle i v polohách nižších než na severní, slezské straně. Panství zimy i roku 1907 mělo tam hranici ku podivu nedalekou. Dosahovala jen na první stupeň hor, 5, 6 kilometrů pod hraniční hřeben, do hloubi sedmi set metrů. Nejen kotlina Jelenohorská, ale i přilehlé předhoří, Kynast (Chojník), Sokolík, vyšší 600 metrů a krkonošské protihoří opodál, 25 km vzdálené vrchy Katzbašské, byly bez sněhu.

Proto podívaná na Krkonoše jakožto celek od Jelení Hory ke Kovarům neb s vrchovitého vis-á-vis je zvláště z jara obrazem alpské velikosti a krásy. Ovšem neveliká rozloha nízkého předhoří, nenáhlý, téměř nepřetržitý a stejnoměrný přechod podhoří ve zdvih jediné dlouhého hřbetu a znamenitá relativní výška (1000 až 1200 metrů) jeho holých holin nad kotlinou jsou v řadě podmínek velikoleposti podívané prvními.

V slunném, teplém a přejasném týdnu velikonočním, kterým rok 1907 oblažil severní Čechy hned po kruté zimní slotě, pěší pouť do Krkonoš z větší dálky byla rozkoší tělu i duši, prožitou básní. Schválně jsem zvolil odlehlý Libštát východíštěm první jarní cesty do hor (anebo poslední zimní – obé je stejně pravdivé), abych měl požitek delší a stupňovaný nenáhlým úbytkem vzdálenosti k cíli, k majestátným holinám nejvyšších hřbetů. Již cesta prvním údolím byla zajímavou předehrou, která se opakovala, než jsem dostoupil horské výše u Benecka pod Žalým, dvakrát téměř s témiž motivy: bláto na dně údolí, odkrytá pole a lučiny a nadbytek tepla; výše cesta suchá a tvrdá se zbytky vysokohorských návějí nad silničními příkopy, bíle pruhovaná pole a příjemný větřík; ve vyvrcholení v návějích prodělané cesty pokaždé sníh v nepřetržité souvislosti, ojedinělé sáně s nákladem dříví a mrvy, chladný vítr a překvapující nádherné a daleké rozhledy po kraji až zimnímu obzoru, v němž nejen temná údolní tma, ale i značné kusy ze sněhu vyproštěných úbočí téměř mizely, zmenšené dálkou.

Ty rozhledy! Prvenství náleží dvouhrbému Žalému (s rozhlednou a českým hostincem na jižním, nižším vrcholu, 1012 m). Vypíná se a rozkládá nad Jilemnici a Štěpanickými výšinami tak mohutně, že zakrývá značný kus hraničního hřbetu a závodit se zdá výrazností obrysu s vyšším popředníkem nejznamenitější s jižní odnoží Krkonoš, s Černou horou (1299) nad Janskými Lázněmi.

Minul jsem Žalý, neboť na cestě ze Štěpanic do Mísečných bud by byl zacházkou, a mimo to se skal dalších hrbolů hřbetu nad pravým břehem Labe je bezmála tatáž podívaná na sever a severovýchod a blízkostí sněžných obrů i mohutnější. V Dolních Štěpanicích navštívil jsem zasloužilého krkonošského konsula českých obcí turistických a lyžeckých, pana řídícího učitele Jana Buchara, a měl jsem u něho příjemnou chvíli odpočinku.

Od kostelíka v Hořeních Štěpanicích byla zajímavá podívaná na mohutná, dlouhá úbočí

kolem dokola s množstvím skvostných křivek, stop po lyžích, jichž většina mířila v údolí potoka Cedronu, bystrého přítoku krkonošské Jizerky. Šťastní Jilemničtí! Jaká tu vzácná, blízká příležitost! Závidím vám neméně než Vysockým. Snad včerejšek ještě byl tu dnem sportovní rozkoše. Dnes mé lyže, tažené v rozměklém sněhu na provázku jako sáňky do strmé výše, ponoukají mimojdoucí k malé nešlechetnosti, kterou mi snadno lze vyčíst z jejich očí.

Vysmívají se sportsmanu! Ale má chtivost požitku míří k vzácnějším hodům. Není-liž radost z neobyčejné krásy, vytvořené harmonií velikosti rozměrů a svéráznosti útvarů se zátopou světla a hrou nejnežnějších barev na sněhu a v ovzduší, hodna krajní námahy? A zde, i v podhoří je nač se dívat a čemu se podívat.

Chaloupky a statky Štěpanic, Mrklova, Štěpanické Lhoty, Rychlova a Benecka na levé, Křižlic se dvěma církvemi, Roudnice a Jestřábí na pravé straně Jizerčina hlubokého dolu roztroušené po výšinách, svazích a postranních zářezech v zimě zvláště výrazně oživují českou část krkonošského podhoří na pravé straně Labe. Když sejde sníh a nastane kopno (čas k počátkům polní práce příznivý, jak zde říkají), chudina jejich zapřažena v pluh na hubených strminách vyhlíží ve chvílích oddechu do vzdáleného, již zeleného kraje. Jindy sotva najde čas k výhledům. A snad uvědomí si svoji horskou dřinu a nouzi a pomyslí na plnější mísy v šťastnějším kraji. Ale tomu blahu v bohatším českém kraji příliš mnoho schází, aby bylo štěstím lidí nového věku důstojným, štěstím z mužné síly, která pevnou vůlí dovede zprostit se kalibanských zvyklostí a hrozných sítí, jimiž temnoty a zloba dokonávajícího středověku na staletí zahrnuly Čechy.

Vy naši chudí v Krkonoších! Horko tuhé práce na příkročinách, které donutily člověka, aby se stal tažným hovadem, nekonečná jednotvárnost lopoty za tkalcovskými stavy, které činí člověka částí bezduchého stroje, ani chudoba, jediná jistá odměna vašich mazolů a potu, nedovedly ve vás umožnit touhu po poznání, po východu z bludiště šaleb, v němž sobectví a panství chtivé vášně s hloupostí zamotaly lidstvo, nedovedly vám vzít víru ve Spravedlnost a možnost laskavého, svobodného bratrství. Samospasitelná pravověrnost církevníká, již slepá víra je první ctností, s panským i lidovým materialismem, který žije podle popěvku „Vždyť jsme jen jednou na světě!“ pohoršují se farizejsky nad vaši konstrukcí neviditelného světa a posmívají se vašim odpovědím na otázky: Proč ten život, a co po něm? Jako by miliony lidí neuspávaly svědomí dětinštější útechou, jako by miliony lidí staletí se nemučily staletými, horšími nesmysly a pověrami, činíce je základem otrockých forem zbožnosti, mravnosti a kázně!

„Nejsme tak bláhoví,“ řekl mi prostý muž, v jehož společnosti jsem šel návštěvami ze Štěpanic do Benecka, „abychom se domnívali, že jsme prohlédli tajemství života v sobě a kolem sebe, jeho příčiny a následky, ale o tom nepochybujeme, že jen život shodný s vlastním, svobodným přesvědčením a v upřímné, nesobecké lásce k bližnímu je štěstím a pokrokem jednotlivce i světa. Nynější lidstvo vědomě lže a v smluvené neupřímnosti jeho je více nebezpečí, než bylo v surovostech starověku a ve fanatismu středověkého křesťanství.“

Na volné pláni lyže byly výhodou, poněvadž chladný severák nedopouštěl, aby parné slunce sních nadobro zkazilo. Ale v závětrí lesa za Beneckem cesta byla i ve stínu krutá a nezlepšila se ani k večeru úbytkem přímého tepla slunečního a sálavého tepla vyhrátého jehličí. Sníh byl místy jako hrubozrnný, zvlhlý písek, místy rozbředlý jako malta. Ani mocné svahy neurychlily jízdu. Avšak nádhera podívaná na skvěle ozářená, bělostná temena nad lesními temninami podhorských hrbolů a hřbetů byla slušnou náhradou za neobyčejné potíže dlouhé cesty lesem. Úbytkem vzdálenosti rozměry jejich vzrůstaly, od vyhlídky k vyhlídce mohutněly. V jasném vzduchu pozdního odpoledne a večera měnily se ponenáhlu tóny i barvy světla i stínu zvláště v hlubokém a širokém klínu obou roklí Kotelného a ve vysokých žlabech strmin na jižní straně Zadní Studničné a Kozího hřbetu. Skalné výstupky a hřebeny, s nichž před několika dny bouřný víchr sních smetl, jako tmavé klenoty nápadně zdobily hlavy a prsa bílých velikánů, připodobňující je štítům s firny a ledovci. Dojem alpské vznešenosti jejich se skalných rozhleden Šeřína a Černé kupy (Skály) zveličuje tmavá hlubina Labského údolí. Jeho srázné západní straně pod jmenovanými skalami (400 m relativní hloubky ke dnu říčky) jsou převýšeny protějškem, který vrcholí v širých prostorách Planiny (Pláně, na 1200 m nadmořské výšky). A ty jsou teprve začátkem slávy bezlesých výší na severovýchodě. Jako nad řazené stupně následují nad Planinou tři další vypnuliny, každá vyšší jednoho sta metrů: Stožek 1314, Plošinec 1427, a poslední dvoutemenná Studničná 1555 a 1560 jakožto vyvrcholení a závěr, od něhož vlevo, vpravo sněžné hřbety Kozí a Liščí zasahují mohutnými rameny hluboko do lesního pásma, dodávajíc širě východní půli velikolepého obrazu.

Slunce nížilo se k západu, když jsem pohlížel s poslední ze skalní trojice na Černé kupě na zrůžovělé, stále jasné sněžné prostory. Po hodině, když pak jsem se dostal na hřbítku Mechovince, 1079, nad poslední svah, strmý a nesjídný, šero večera již halilo nejen podrobnosti v bílém pozadí, žlaby a výstupky úbočí na východě, ale zbavilo kouzla i blízké skvosty alpského rázu, černý hřebínek mezi roklemi Kokrháče a sněžné převisy nad okraji jejich srázů. Ještě kus jízdy s překážkami smrkových polomů na letní klikatině dolů do sedla ve vyšším lese již ztemnělém a po chvíli nepatrného výstupu na volnou prostoru mezi lesy a nemohl jsem odolat, abych nenahlédl do osvětleného vnitřku spokojené domácnosti prvního stavení Zadních Mísečných bud na úpatí hřbetu Krkonoše. Večeřeli mlčenliví a klidní. Jaký rozkošný obraz! Kolik pak asi nových a líbezných dojmů z té intimity linulo v unavenou duši, i jaké rajské sliby zmořenému tělu!

Po čtyřhodinné, namáhavé cestě širou lesní pustinou, na níž jste osamělí, nepotkali ani človíčka, a na níž míle zasněžených, světlých dálek byly jedinou vaší radostí. Stanete se vnímavými pro kouzlo čtyř stěn i cizího příbytku, v němž vlídně vás přijali, i když je to jenom prostá kuchyně, ozářená petrolejovou lampou. Avšak čím delší a úmornější byla pouť, tím častěji v přestávkách klidného hovoru s domácími mihnou se myslí podivuhodné kusy cesty i její útrapy, a znovu a znovu je vyvoláváte, aby příjemné požitky bezpečí, odpočinku a pohodlí byly ještě sladšími. Tak můžete hodovat, tak můžete být odměněni v našich horách jen v zimě, stranou od vyšlapaných cest, v menších boudách (hostincích), jimiž jsou pod Mísečnickem Bouda Adolfova i Rennerova.

Pokračování

Slovo k historii hradu Štěpanice Pojďte a poslyšte

Dokončení

Josef Fait

Na skále vrchu Strážníku nad vsí Rokytnicí vzplála strážní vatra signálem zvěstujícím, že švédští jízdní vpadli i v tuto oblast, aby ničili, rabovali a vraždili. Vyděšené obyvatelstvo hledající spásu v útěku, často zachraňovalo jen holé životy ve skrytu lesů a skal. Švédští rejtaři projeli jako smršť, dávající vše v oheň, až dosáhli horského masivu u Huťského vodopádu, v jehož obvodu nacházely se dvě rudní šachtice. Havíře uvnitř při díle zasypali uvolněnou haldou kamení a terén zahradili tak, že podnes nelze rozpoznat, kde místo dávné tragedie se nacházelo. Mimo jízdné harcovníky zaplavily štěpanickou dolinu s okolím pěší roty švédských landsknechtů, přinášejících obyvatelům poklidných vesnic krutou daň násilí a béd. Zajisté že nemohl ujít pozornosti slídivých vojákých zraků ani pustý štěpanický hrad, stále ale schopný uhostit ve svých prostorách nezvanou švédskou soldatesku, která se do něj stáhla a osadila. Z hradu pak, jako svého výchozího postu, napadány vesnice a vydrancované nakonec zapálené. Čadící spáleniště uvnitř i zvenci zpravidla pokrývala i těla povražděných obyvatel, kteří nestačili včas uprchnout, nebo mylně spoléhali na soucit, který vražední knechti neznali. Tito světlovlasí, krutí synové Severu svým počínáním zcela vyvrátili naději utlačeného národa v ně vkládanou, že spolu s českými exulanty, vojensky sloužícími ve švédských řadách, přinesou království českému vymaňeně se z područí nenáviděných vládnou-

cích Habsburských. V Horních Štěpanicích tlupa Švédů z hradu vybila kostelík i faru podložila ohněm, zprundlovala hřbitov, na němž řádila vylamováním železných křížů, vždyť pro kus železa dal by loupeživý Švéd i život svůj v šanc. Byl to v tom nešťastném roce 1646 a skoro už ke konci té vleklé vojny přetěžký dopad na zubožený kraj, vydíraný a drancovaný i vlastním vojskem císařským a proto lid soldateskou příslušnost nerozlišoval, pro něj byl každý soldát, jak bývali zvaní všichni vojáci, nepřitelem a znamenal nebezpečí. Od vpádu nebylo v našem kraji klidu a stále jej projížděly harcující houfce obou válčících stran. V místě zvaném „na Křížovkách“ nad vsí Mrklovem došlo také ke střetu dvou vojenských průzkumných jízdních čet a na místě zůstali padlí, pak pohřbeni hromadně a dodnes toto místo je nízkým křížkem pískovcovým, tzv. „smírčím“ označeno. Když posléze a již zanedlouho vestfálský mír v roce 1648 hrůzy a bídu ukončil, opouštěli ještě více zpustlý, zpola zřícený hrad poslední, zpití švédští žoldáci, truňkem a planoucí hranicí uvnitř oslavující svůj odchod. Chatrné střechy s vazbovým trámovým prohořely, zuhelnatělé se propadly a to byla již poslední rána Osudem zasazená starému hradu.

Nyní, již v čase vyhlášeného míru, nebylo v krajině ještě zdaleka bezpečno. Procházel je stále hladoví a otrhaní vojáci, zbězí, nebo v celých tlupách i lupiči, zloději, slídíce po něčem k snědku a hotoví ožebračit zbylé usedlíky o to málo, co ještě měli, ne-

šťítíce se ničeho a nejméně násilí. Když během času se přece poměry zlepšily a zkonso- lidovaly, přikročilo se hromadně k výstavbě nových domovů a veřejných budov. Teď pak bylo zapotřebí množství stavebního materiálu a hlavně kamene. Zas byla upřena po- zornost ke zbytkům štěpanického hradu a jeho zdivo rozebírat se jevílo výhodné. Vůči- hledě pak mizely celé bloky zdí i hrazení a hradní ruiny se přeměnily ve veliký lom. Výtěžnost kamene byla tak živelná, že málem byl roznesen skoro celý středně veliký hrad. Přesto zbylo něco zdí někdejšího paláce na horním hradě s poměrně ještě zacho- valou mohutnou věží, než došlo po čase na tyto pozůstatky i s pomocí střelného prachu. V podhradí se zachovala ještě troska bašty a hradby se střílnami, ale i to se časem snižo- valo, jak jsme zjistili s fotografií pořízených před sto lety o celý jeden metr. Zvětralá zeď byla totiž vhodná k dalšímu bourání. Návazná, dlouhá a vysoká hradba východní nad cestou, díky níž byla zeď demoličně zbořená do základů. Je s podivem, že z hradu se za- chovalo alespoň tolik zbytků, vezmeme-li v úvahu, že z jeho kamení pocházejí základy asi podhradského mlýna i bývalého hostince, zdi kostela a fary a všech dalších stavení ve vsi, ohrady kolem hřbitovů, štět původní okresní silnice i mnoho dalšího. Dokud ještě nebyla zřízena tato prašná silnička, při potoce Cedronu se vinoucí, vedla „hradem“ z Dolních Štěpanic do Horních podél hradu vzhůru a dále do hor.

Tudy zvláště za temných a větrných, bezměsíčných nocí chodívali pocestní neradi. Bi- zardní trosky hradu se tyčily v té atmosféře ještě strašidelněji. Však také z té doby trado- valo se mnoho zkazek a příhod. Lidé údajně potkávali v rozvalinách přízračná zjevení a měli různé tajemné vidiny; šel jeden hlas o průzračné bílé paní, zjevující se za měsíčních nocí na vrcholcích zdí a mnozí se dušovali, že její zjev na vlastní oči viděli. Jiní se zase potkávali s temnou postavou rytiřsky přioděnou a každý harašivý zvuk s padajícím ka- mínčím či vrzavý zvuk o sebe třecích se silných větví smrků přičítali škádlivým rozmarům diblíka Raráška a jeho hry na housličky. Na rozvráceném hradě strašit muselo již proto, že jeho trosky byly tak ponuré i tajuplné a to bez výjimky se vztahovalo na všechny sta- robylé české hrady.

Mezi nimi je ta nejzajímavější pověst o záhadných havranech karlštejnských, po nichž není vidu ani slechu, ale náhle se objeví, když se země česká ocitne v nebezpečí. Byli vi- děni kolem hradu Karlštejna roku 1398 i 1968 a jak mnozí lidé tvrdili, přišel na hrad i král Karel IV., když sýček houkal nad vrchem Kafunberkem a s ním i 27 českých pánů ortelo- vaných roku 1621 na zřízeném popravišti při radnici Staroměstské, aby rokovali jak za- chránit ohroženou vlast. Každá pověst halí hradní události do romantické příměsi s tajemnem a to uvítáme rádi zvláště i u regionální památky naší.

Jak hrad byl stavebními požadavky z okolí umenšován a destrukcemi rozrýván, občas se uhodilo na původní prolákliny s otvory vedoucími do podzemí, což zavdávalo podnět k znovu oživlým starým zkazkám o zasypaných či zakopaných pokladech hradu Štěpa- nice. Vzrušovaly veřejnost i vzbuzovaly touhu nějak se jich zmocnit. Stále se ještě věřilo, že na Velký pátek, při hlase pašijí se otvírají zase poklady. Proto ne jeden důvěřivec v blá- hové naději snadného zbohatnutí tu chvíli bloudil rozvalinami a bedlivě nahlížel do všech koutů a skulin. Nikdy se neprokázalo, že by někdo měl to štěstí zmocnit se alespoň

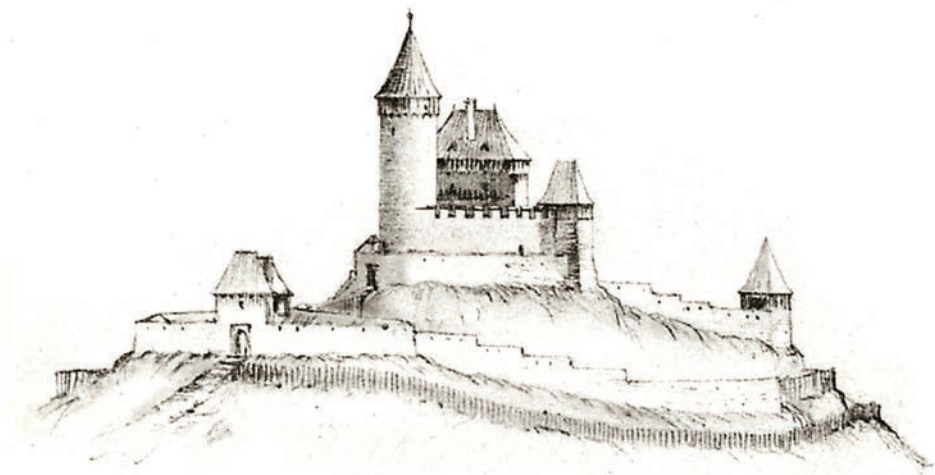
Rekonstrukce hradu Štěpanice pro dobu kolem roku 1450 – pohled od jihovýchodu

části pokladu, jen fáma tvrdila, že se tak skutečně stalo. Tím by se však pochopitelně nikdo nechlubil, aniž by co komu z náhodného nálezu ukazoval. To i další v podbarvení dávného romantismu doby hradů a rytířského středověku obestírá ty památníky zašlé slávy gloriolou tajupnosti i nezbadatelnosti. Hrad tehdy oproti módnímu trendu pojmenovávat hrazená sídla německými názvy, své jméno přejal ryze české snad skutečně tradičně po onom kolonizátorovi Ščepánovi, po němž štěpanická dolina na upomínku a počest sluje. Tím do jedinečnosti slučuje celou historii beneckého regionu a nepomíjejícími hodnotami pečeti.

Svoji dozajista dobu slávy hrad Štěpanice prožil, nástup pak nových společenských forem už nikoliv. Jako objekt vysloveně pevnostní musel změněným podmínkám pro nemožnost přestavby ustoupit a upadnout tak v zánik. Přesto zanechal mu nepřiznivý Osud aspoň cenu monumentálního

torza v odkaze Věků a rozvinutím přijatelné hypotézy možnost nahlédnout do šera dávné minulosti poodhrnutím oné zastírací roušky zapomnění z hlubin Času poodhalit, co tak dlouho skrýval a nyní může alespoň napovědět.

Nad Prakovicemi v místě, kde se říkalo až doposud „v Americe“ se rozkládá skála, při jejímž úpatí zeje šikmý, obdélníkový otvor, sotva průlezný. Zda je přírodní podstata, či uměle protesané nelze rozpoznat. Podle dohadů a legend má zde vyústovat tajný východ z hradu. Dokonce prý „chodbu“ v délce asi 300 metrů kdosi prolézal, což zní sice působivě, prakticky však neproveditelně, pokud lze existenčně únikovou cestu z hradu připustit. Víme, že hrad Štěpanice nikdy nebyl obléhán ani dobýván a zřejmě s tím bylo i spekulováno, o to více je pak chodba zbytečnou, představíme-li si celou náročnou pracnost ve vyhloubení či spíše prorubání skalnatým terénem. Pokud bychom nakonec i chodbu jako ta-

Rekonstrukce hradu Štěpanice pro dobu kolem roku 1450 – pohled od severozápadu

kovou připustili, musela by být odvětrávána průduchy zvenčí. Svítilo se přece pochodněmi, a pakli by nebyl dostatek čerstvého vzduchu, plamen otevřeného osvitu by zhasl. To se týká i svíčky lucerny. A bylo by těch polemičkových příčin více, například propad sypkých částí chodby. To všechno jsou však nepodstatné úvahy, neboť v současnosti bez pochyb by chodba byla již dávno zborcená a zaniklá. Zbývající poznámka se týká Prakovic dneška, jež jsou Prachovicemi v minulosti a svého původního pojmenování došly dle spousty vápenného prachu, který z vypalovaného vápence vířil. Tento typický balast dvou místních vápenek cirkuloval zvláště místy, kde stával později vodní mlýn o jednom složení.

Touto vývojovou publikací tu sleduji i svůj historický přínos do dějinného vývoje regionu a uzavírám již dříve citovanými

a nyní závěrečnými slovy:

Přešla staletí a pohasla sláva rytířského středověku. Dávno již vymřel někdy jeho současník, slavný rod honosící se erbem stříbrné lvice v modrém poli, nezhybnul však s nimi i jejich starý hrad, a byť jen svými sporými částmi, žije dál alespoň v milé vzpomínce těch, kteří jej shlédli. I k poctě regionu, v němž stojí a stát bude navěky!

Úsilím obce Benecko, která pozemek s rozvalinami od státu odkoupila a snaží se konzervačními stavebními pracemi zachovat i to zbylé pro další generace. Aby to málo nechátralo zase dál a příroda by si pak vzala terén zase do své náruče, což by bylo pro středověkou památku v Krkonoších nesmírná škoda.

Sestavil dle historických podkladů, studií a vlastní rekonstrukce

Josef Fait, rodák z Mrklava a čestný občan obce Benecka.

NÁŠ REGION

– Liberecko – Semilsko

Nezávislý místní zpravodaj – Zdarma každý týden.

Jsou k mání na poště, v obchodech, možná i v rekreačních podnicích.

Doporučuji místním občanům, aby textům věnovali pozornost. Nabízím články, jistě jste si všimli, že na Benecku je čilý stavební ruch. Bylo by zajímavé znát názory všech čtenářů.

–rstn–

V rubrice Zpravodajství v čísle 7 z 16. 2. 2023 se píše:

Nové stavby jsou přínosem i pro vás.

Rekonstrukce starých objektů i novostavby jsou významným zdrojem bohatnutí naší společnosti.

Každá nově zrekonstruovaná nebo postavená nemovitost pootáčí pomyslné kolečko – přináší peníze do státní pokladny, zvyšuje atraktivitu obce a zvedá cenu vaší nemovitosti, která je umístěna vedle nového objektu. Stavby s sebou přináší mnoho pozitivních stránek, na které často zapomínáme.

Jako souseda nás může děsit hluk a omezení komfortu. Z dlouhodobého hlediska jste to ale právě vy a vaše děti, pro koho je každá nová stavba v sousedství přínosem.

Věděli jste, že pokud váš soused zrekonstruuje chátrající hotel nebo se vrhne na výstavbu nových apartmánů, tak vy bohatnete také? Všechny nové stavby také tvoří velké procento příjmu státu. Průměrně nové stavby do státního rozpočtu přinesou ročně 200 miliard korun. Jen z výstavby těchto projektů by šlo hravě zabezpečit třeba platy všech státních zaměstnanců, a navíc investovat do nových školek či škol.

Dlouho ladem ležící nemovitost, která bude rekonstruována, může také vytvořit nová pracovní místa a přinést do obce turistický ruch a nové příležitosti. Třeba právě Krkonoše byly, jsou a vždy budou vyhledávanou rekreační lokalitou. V 80. letech ROH posílala v zimě i v létě rekreovat skupiny zaměstnanců na společenské zájezdy, děti jezdily na horské pionýrské tábory a lidé navštěvovali své příbuzné, kamarády, nebo se na hory vraceli za čerstvým vzduchem a turistickými možnostmi. Mnohé objekty, ale od 90. let začaly chátrat a obce se pro ně snažily najít vhodné investory. Ne vždy se to ale podařilo a nemovitosti dál zůstaly opuštěné a jejich hodnota klesala. A tím mohla klesat cena i té vaší sousední nemovitosti. Celé situaci nepřálo ani to, kdy Češi začali raději skupovat nemovitosti za hranicemi z důvodů lepších podmínek jak pro bydlení, tak pro sportovní využití.

V Krkonoších je potřeba najít rozumnou hranici mezi zastavěností území a turistickým ruchem. To už má na starost obec a územní plánování. V době postcovidové to v Krkonoších začalo opět ožívat a hotely, které se budou rekonstruovat nebo stavět, mohou nakonec přinést i něco zajímavého pro společnost a i pro Vás, jako souseda.

+ pr

V čísle 11 z 16. 3. 2023 se píše:

Chátrající objekty v Krkonoších.

Každá budova, ve které bydlíme, navštěvujeme ji nebo v ní pracujeme, prochází svým životním cyklem. Ten začíná už u počáteční myšlenky, přes projektování, realizaci, změnu stavby, rekonstrukci a užívání až po její odstranění.

Ze stávajících předpisů vyplývá, že životnost jedné stavby je 100 let. U některých staveb se však stanovuje životnost kratší – u rekreačních chat 80 roků, pro panelové domy se začala používat životnost 50 let. Výsledná životnost stavby může být zkracována nebo prodlužována kvalitou provádění údržby, intenzitou udržování, polohou stavby a prováděnými stavebními úpravami a rekonstrukcí.

V Krkonoších nalezneme mnoho chalup, roubenek, starých hotelů a domů, které jsou poplatné své době a začínají pomalu chátrat. Hotely, které byly vybudovány v 80. letech, začínají velmi strádat – mají špatné izolace, tvoří se v nich plísně, nebo je na budovách použit eternit. Budovy tak mohou být pro naše zdraví nebezpečné. Velmi často se setkáváme i s tím, že je v budovách mnoho tmavých a malých místností a celkově už nesplňují požadavky dnešní doby.

Jedním z chátrajících objektů je i bývalý horský hotel Omega v Bratrouchově, který má být v blízké době rekonstruován a zachráněn. Nejenom v Krkonoších je potřeba dbát na opravu starých budov. Pokud budou budovy udržované, zvedne to jejich hodnotu, ale i hodnotu budov v blízkém okolí. Záchrana starého objektu je také velmi důležitá pro životní prostředí vzhledem k tomu, že dopady na přírodu jsou mnohem menší, než při výstavbě nového objektu. Pokud váš soused zrekonstruuje a opraví svoji nemovitost, tak prodlouží její životnost, zvýší hodnotu její a i vaši nemovitosti, zvýší atraktivitu obce a přinese peníze do státní pokladny, ze které můžou být hrazeny třeba mzdy hasičů nebo zdravotních sestřiček. U budov platí jedno jasné pravidlo – čím lépe bude v čase budova udržována, tím lépe a déle vydrží.

+ pr

V čísle 46 z 16. 11. 2023 se píše:

Pozitivní přínos nových staveb.

Výstavba nemovitostí v okolí má mnoho výhod, které přinášejí prospěch nejen investoru, ale i pro normálního člověka. Co by vám, jako sousedovi, mohla nová výstavba v okolí přinést?

Výstavba nemovitostí vytváří pracovní příležitosti a podporuje místní ekonomiku. Stavba a provoz nových budov zahrnuje mnoho oborů, od stavebních dělníků až po obchody a služby, což pomáhá vytvářet pracovní místa a zvyšovat příjmy obyvatel. Výstavba nových nemovitostí často vyžaduje rozvoj infrastruktury, jako jsou silnice, vodovody a kanalizace, což přináší zlepšení kvality života pro místní obyvatele. Modernizovaná infrastruktura může také zvýšit bezpečnost a pohodlí.

V okolí může výstavba zvýšit hodnotu existujících nemovitostí. To je pro majitele domů a pozemků výhodné, protože jejich majetek se stává atraktivnějším pro budoucího potenciálního kupce. S nárůstem obyvatelstva v daném regionu roste i poptávka po různých službách, jako jsou obchody, restaurace, zdravotní péče a školství. Výstavba nemovitostí v okolí může přilákat podnikatele a poskytovatele služeb, což zlepšuje dostupnost a výběr pro místní obyvatele.

Rozvoj nemovitostí zvyšuje daňové příjmy pro město, což umožňuje investice do veřejných projektů a služeb, jako jsou školy, parky a bezpečnost. Dále také mohou nové stavby pomoci obnovit a oživit opuštěné nebo zanedbané oblasti, což přináší nový život a energii do míst, která byla dříve zanedbávána. Celkově lze říci, že výstavba nemovitostí v okolí přináší mnoho pozitivních vlivů na ekonomiku, infrastrukturu, komunitu a kvalitu života pro všechny obyvatele, včetně normálních lidí. Je však důležité, aby taková výstavba probíhala s ohledem na udržitelnost a potřeby místního prostředí.

Proč tedy mezi námi často vzniká sousedská nevráživost a celková nevole vůči nové výstavbě a projektům? Máme zažité předsudky a slovo developer považujeme automaticky za „zlo“? Zkusme se inspirovat místy v Evropě, kde pochopili, že pro dnešní a budoucí generaci je nová výstavba nesmírně důležitá.

+ pr

V čísle 49 ze 7. 12. 2023 se píše:

Turismus, apartmány a české hory.

Jste zastáncem nebo odpůrcem turismu na českých horách? Vnímáte výstavbu bytů a apartmánů jako zbytečnou? Pojdme se podívat na pár základních bodů, proč je turismus a výstavba na českých horách důležitá.

Turismus na českých horách přináší mnoho výhod jak pro místní obyvatele, tak pro turisty. Pro obyvatele hor to znamená ekonomický růst, udržení kulturní identity a lepší infrastrukturu. Pro turisty představují české hory atraktivní destinaci nabízející přírodní krásy, sportování a turismus v přírodě a klidný únik od každodenního shonu.

Pro místní obyvatele jsou turistické aktivity klíčovým ekonomickým faktorem. Turistika vytváří pracovní příležitosti v sektorech jako ubytování, stravování, průvodcovství a dopravu. Místní podniky, od malých obchodů a restaurací až po rekreační zařízení, mohou prosperovat díky zvýšené návštěvnosti. Tím se zvyšuje celková životní úroveň a podpora trvalého bydlení v horských oblastech.

Dalším benefitem pro obyvatele hor je udržení kulturní identity a zachování tradic. Turistika může stimulovat zájem o místní řemesla, gastronomii a folklór. Místní komunity mohou sdílet svou kulturu s návštěvníky, což vytváří pouto mezi místními občany a turisty. Kulturní události spojené s turismem mohou posilovat společenský život a komunitní duch.

Přítomnost turistů v horách také motivuje k investicím do infrastruktury a ochrany přírody. Provozovatelé turistických zařízení i místní vlády mají zájem na udržitelném rozvoji, aby zajišťovali bezpečnost, pohodlí a ochranu přírodního bohatství. Výstavba tras,

údržba stezek a zlepšování infrastruktury jsou nezbytné pro udržení kvality prostředí a zážitků turistů.

Turistika v horách také podněcuje udržitelný cestovní ruch, který klade důraz na zachování přírodního prostředí a respekt k místním komunitám. Turisté mohou být vedeni k odpovědným praktikám, jako je správné zacházení s odpady a dodržování pravidel v chráněných oblastech.

Horské apartmány přispívají k celkovému rozvoji lokalit. Doplňují architekturu, která se na horách vyskytuje a přináší bohatství místním obyvatelům v tom, že zhodnotí jejich vlastní nemovitost. Velmi často se investoři zaměří na staré a chátrající nemovitosti a okolí díky obnově dostane novou tvář a hodnotu. Apartmány se doplňují vzájemně s hotely, které v lokalitách už působí.

Celkově lze říci, že turismus v českých horách má mnoho pozitivních dopadů. Pro obyvatele hor znamená ekonomickou prosperitu a udržení kulturního dědictví. Pro turisty představuje jedinečný zážitek spojený s přírodou a aktivitami. Je klíčovým faktorem pro udržitelný rozvoj horských regionů a pro podporu zdravého a odpovědného cestování.

Co Vy na to?

+ pr

Výbor sboru dobrovolných hasičů
Dolní Štěpanice
VÁS SRDEČNĚ ZVE
NA OSLAVU

130 LET TRVÁNÍ SBORU * 1894-2024

KONÁ SE 17.-18. KVĚTNA 2024 NA Sokolce

- pátek 17. 5. 16:30 Slavnostní nástup
17:00 Okrsková soutěž – po skončení – vyhlášení výsledků soutěže
A VOLNÁ ZÁBAVA ZA DOPROVODU KAPELY „Rejzák“.
- sobota 18. 5. 13:30 Odpoledne s hasičskou tématikou pro děti i dospělé
– ukázky hasičské techniky – historické stříkačky a moderního vozu SCANIA.
Vystoupí „Pusinky a minipusinky“ TJ Sokol Poniklá
A „FRANTIŠKŮV HARÉM“ Jilemnice

TĚŠÍME SE NA VAŠÍ ÚČAST!

Co všechno stihl KRNAP za 60 let své existence?

Antonín Kašpar

Krkonošský národní park vloni slavil své šedesátiny, jako instituce se začal formovat v létě roku 1963 a od té doby, samozřejmě s přirozeným vývojem. Pokud však chceme zvědět více o úplném začátku ochrany přírody v Krkonoších, budeme se muset posunout v čase ještě o něco dříve, než vznikl samotný KRNAP.

Některé problémy, které KRNAP řeší dodnes, přirozeně vznikají již ve středověku. Totiž, lidmi neovlivněné nebo jen málo ovlivněné území tvoří pouze menší část parku, jeho jádro. Za šest století, po které lidé Krkonoše obývali, změnili jejich tvář a krajinu poměrně zásadně. Těžili nerostné suroviny a využívali bohaté lesnatosti Krkonoš jako zdroje dřeva. Přirozený les, který dříve pokrýval celé Krkonoše, zůstal jen na místech, kam se dřevaři nedostali či kde nebylo možné dřevo transportovat – a takových je v Krkonoších opravdu pomálu. Vytěžené území postupně ovládly nové, od 18. století lidmi vysazované lesy, které ale mají zásadně jiné složení nežli ty původní. Časem převládl smrk ztepilý, který má měkké, lehké a jednoduše zpracovatelné dřevo, v suchu dlouho uchovatelné.

Původní obživou místních horáků bylo horské hospodaření převážně s dobytkem, které od druhé poloviny 19. století postupně nahrazovalo turistické využití. To změnilo zásadně podobu Krkonoš až do dnešních dní.

I první opatření k ochraně přírody souviselo s turismem a nadměrným sběrem léčivých rostlin v Krkonoších. V roce 1904 zřizuje na Strmé stráni v Labském dole Jan Nepomuk hrabě Harrach první soukromou rezervaci v Krkonoších, kde jeho lesnický personál a hajný, který má tuto oblast na starosti, stráží horskou květenu. O patnáct let později, v roce 1919, prosazuje botanik August Bayer první československou vyhlášku o ochraně krkonošské květeny. Za porušení vyhlášky mohou padnout vysoké tresty – pokuta až 200 tehdejších korun nebo dva týdny vězení. Třeba jen za utržení chráněné rostliny.

Roku 1923 přichází další botanik, profesor František Schustler, s návrhem ochrany území Krkonoš formou národního parku. Do něj neměly patřit pouze Krkonoše, ale také Rýčchory a Jizerské hory. Už tehdy profesor navrhoval, aby byl celý horský komplex prohlášen za zákonem chráněný a následně byly vyčleněny zvláště cenné lokality, kam by byl přístup lidem a lidské aktivity úplně vyloučeny. Navrhoval také zpoplatnění vstupu do národního parku s tím, že výnos by putoval na praktickou ochranu přírody a údržbu turistických cest.

Návrh profesora Schustlera však tehdy skončil v ministerském šuplíku. Další krok přišel až po druhé světové válce. V roce 1952 vzniklo osm státních přírodních rezervací. Mezi

nimi byla úplně bezzásahová a nepřístupná území, jako třeba Kotelní jámy, ale i místa, kde byl nějaký omezený vliv člověka umožněn. Od roku 1954 se tu ochraně přírody systematicky začala věnovat horská služba. Žádní jiní strážci přírody tehdy neexistovali, a tak zapojení mužů, kteří se po horách pravidelně pohybovali, bylo vcelku logické. Přes určitý pokrok v ochraně přírody se ale v Krkonoších děly dál věci pro přírodu velmi pochybné – ve svazích Medvědína probíhal průzkum možné těžby uranu, podobně jako v samém nitru Sněžky (*ale to už Krakonoš zakročil*) – uran se tady nenašel.

Oficiálně byl Krkonošský národní park vyhlášen 17. května roku 1963 a budování instituce začalo v létě téhož roku. První půlrok trvalo týmu, vedenému horníkem Miroslavem Klapkou a lesníkem Josefem Fantou, která také navázala spolupráci s o čtyři roky starším polským protějškem Karkonoskim Parkem Narodowym.

V roce 1964 vznikají vědecké orgány instituce a také sbor dobrovolných strážců (o rok později už měl 81 členů!) Vzniká také předchůdce časopisu Krkonoše a Jizerské hory – Zprávy KRMAP – který má informovat veřejnost o tom, co se v národním parku děje. Pro odborníky také začíná vycházet Opera Corcontica.

Turistická destinace

Krkonoše jsou tradiční turistickou destinací – vždyť turismus tu začal prosperovat už v druhé polovině 19. století. A tak v polovině 70. let stoupá návštěvnost na 7 až 8 milionů pobytových dní (dnes je návštěvnost Krkonoš zhruba dvojnásobná). Proto vznikly na konci 70. let tehdejší zóny klidu, kde je zakázán hluk i pobyt mimo turistické trasy. Také se tu na začátku nového desetiletí zpřísnují pravidla některých rezervací. Vznikají další naučné stezky, jako Černohorská rašelina. V roce 1983 přibyl Minizoo v areálu vrchlabského zámeckého parku a morzinské kaple, kde si návštěvníci mohli prohlédnout i velké obratlovce. Minizoo fungovalo do roku 1994, kdy byl už její provoz dál neudržitelný.

V osmdesátých letech také vznikla síť krkonošských muzeí – k vrchlabskému muzeu, které národní park převzal už v 60. letech, přibyl i Památník zapadlých vlastenců v Pasekách nad Jizerou a Krkonošské muzeum v Jilemnici. V roce 1984 se slavnostně otevírá tehdy supermoderní expozice Kámen a život ve vrchlabském klášteře, jehož budovu Správa KRMAP zachránila před totální zkázou – rekonstrukce a stavba nové expozice trvaly 17 let.

Černý trojúhelník

S turismem jako rizikovým faktorem pro přírodu Správa KRMAP od začátku počítala. V 80. letech se jako mnohem děsivější ohrožení ukázaly imise z uhelných elektráren na severozápadě Čech, v Německu i v Polsku – tedy z území, které získalo výmluvný název Černý trojúhelník. Výsledkem byla zkáza více než 5000 hektarů krkonošských lesů, které na české straně tehdejší správce lesa – státní lesy – rozhodl odtěžit. V roce 1984 byl KRMAP Světovým svazem ochrany přírody IUCN zařazen mezi dvanáct nejohroženějších národních parků světa.

S pádem režimu dostala i ochrana přírody o poznání větší váhu, a tak i KRNAP začal s prosazováním zájmů a nápravou napáchaných škod. Do obnovy imisemi zničených lesů investovala na začátku 90. let stovky milionů korun nizozemská Nadace FACE, kterou sem přivedl komunisty vyhnaný spoluzakladatel KRNAP Josef Fanta. Nový zákon o ochraně přírody rozdělil území parku do tří zón podle stupně ochrany a přidal ochranné pásmo. Do něj se přesunuly z národního parku také téměř všechny krkonošské obce, s výjimkou Malé Úpy. A péči o lesy převzala od státních lesů správa národního parku.

Dnes už park na tři ochranné zóny rozdělen není. Od roku 2017 mají české národní parky novou, tzv. managementovou zonaci, která říká, co je ve které části území cílem péče o přírodu – zda čisté přírodní procesy nebo cílená ochrana biodiverzity či přímo lidská péče o určitý druh biotopu, jako jsou třeba cenné krkonošské louky. Pro návštěvníky jsou důležitá hlavně klidová území, kde je nutné se držet na značených cestách, na rozdíl od zbytku parku. Další omezení, která dříve určovaly jednotlivé zóny ochrany přírody, dnes zákon stanovuje buď přísně pro celý národní park, nebo o něco méně přísněji pro území národního parku mimo zastavěné části obcí.

Krkonošský národní park je tu už přes 60 let. Dnes není na seznamu nejhroženějších chráněných území světa, ale na seznamu cenných světových mokřadů, bilaterálních biosférických rezervací UNESCO, vzorově spolupracujících přeshraničních parků Evropy i světa a obdivovat největší zdejší poklad – krkonošskou arкто-alpínskou tundru – sem jezdí přírodovědci ze všech koutů planety. Riziko masové návštevnosti nezmiželo, počty turistů rok od roku stoupají. Přibyla další nová nebezpečí pro přírodu – zvyšuje se zátěž z automobilové dopravy – a především na krkonošskou přírodu, hlavně tundru, nemile tlačí klimatické změny.

I když se někdy možná zdá, že nás – ať už jako turisty, boudaře, nebo obyvatele hor – národní park nesmyslně omezuje v našich životech, většinou to má svůj důvod. V Krkonoších máme kus přírody, který nikde jinde na světě nenalezneme. Možná nám tím, že tu každoročně žijeme, již trochu zevšedněl, je to však unikát, který si respekt ochrany zaslouží. A to nejen proto, že příroda u nás je krásná, nýbrž i kvůli stabilitě ekosystémů, kde je vše propojeno se vším, a také tak i kvalita našich vlastních životů a prostředí, ve kterém žijeme, záleží na přírodní stabilitě. Nevyplatí se nám tedy občas vykašlat se na vlastní pohodlí a být vůči přírodě ohleduplní? Protože ona nám to jistě vrátí.

Ze zpravodaje Vrchlabinky v květnu 2023

Začarovaný les

Lesní pěšina mizela v hloubi hustého lesa. Do jeho stínu po ní vešla dívka. Chvilí zůstala stát, aby si oči zvykla na šero a opatrně se rozhlédla. Pak se otočila zpět, zkoumala cestu a její okolí ze směru, odkud přišla. Když nezjistila žádný podezřelý pohyb a že ji nikdo nepronásleduje, pokračovala svižným krokem dál. Teď už nemusela spěchat, protože do tohoto lesa se hned tak někdo neodváží, protože po léta se říká, že je začarovaný. Nebo prokletý? Kouzelný ale určitě! Však také kdo se tam odvážil, nevrátil se a nikdo už ho nikdy neviděl! Jen ti nejstarší pamatovali, že v lese stával krásný zámek.

Teď už dívka kráčela pomalu dál měkkou cestičkou a už se neohlížela. Proč taky? Bylo nepravděpodobné, že by se zrovna teď kdokoliv opovážil vstoupit. Travnatá pěšina tlumila kroky a dívka jakoby se uklidnila. Její cíl byl ale v nedohlednu, nevěděla, kam se poděje. Z domu odešla, vlastně utekla, když ji chtěli provdat za člověka, který sice byl bohatý, ale zlý a hrubián. A že byl pánem nad celou vsí, museli poslechnout. Proslýchalo se dokonce, že bije i svoji matku, o čeledi nemluvě. Jenomže neměla kam utéct. V celém širokém okolí měl své špehy, takže by daleko stejně neutekla. Takže raději do prokletého lesa, než do nechtěného svazku! Ať se stane, co se má stát! Všechno bude lepší, i kdyby ji to mělo stát život!

Cesta se klikatila mezi stromy a Anička si prohlížela okolí. Les byl plný staletých stromů, které se jí obzvláště líbily. A i když jejich mohutné kmeny poznamenaly živly přírody, byly tak silné, že by je ani čtyři muži nemohli obejmut. Sešerilo se a Anička nevěděla, kam hlavu složí. Byla už unavená. Sedla si tedy na pařez, aby si odpočinula, než bude pokračovat v cestě. Snad najde nějaké vhodné místočko, kde by přečkala noc. Ještě neseděla ani minutu a na větvičku malého smrčku před ní přilétl maličký ptáček s jasně modrou náprsenkou. Chvilí se na ni díval korálkovými očkami, hlavičku nakláněl hned na jednu, hned na druhou stranu. Také Anička se na něj okouzleně dívala. Pomalu natáhla ruku a ptáček na ni nebojácně slétl. Hned ale vzlétl, usadil se opodál, aby se k ní hned vrátil. To se několikrát opakovalo, takže Anička pochopila, že ptáček chce, aby šla za ním. Neváhala ani chvíli a šla.

Denní světlo zmizelo úplně a les se v malé chvilce rozsvítil tisíci světluškami. Byla to nádhra a Anička mezi nimi okouzleně procházela. Některé si jí sedaly na ruce, do vlasů a na šaty, takže vypadala jako lesní žínka. Náhle se hradba stromů rozestoupila a Anička uviděla nádherný bílý zámek. Nikdy nic tak krásného neviděla. Kde taky, když žila v zapadlé vesnici pod horami, kde bylo po stráních rozeseťo jen pár roubených chalup! Anička by snad stála kdovíjak dlouho, kdyby ji ptáček svým švitořením neprobudil ze snění. Opět před ní poletoval a vedl ji přímo k bráně. Jen nevěděla, jestli může vstoupit, ale ptáček ji pořád zval dál, až se osmělila, prošla branou, která se před ní sama otevřela. Ocitla se na nádvoří plném nádherných bílých soch, stojících v záhonech květin a také kašna s průzračnou vodou, tryskající z několika chrličů, ji zaujala. Jak kráčela, květiny jakoby ji

zdravily. Skláněly své hlavičky a vánek jimi jemně pohupoval. Dveře zámečku se samy otevřely a jak vstoupila, rozezněla se krásná, jemná hudba. Světla se sama rozsvítila a Anička si připadala jako v pohádce. Ptáček ji ale vedl dál do jedné z komnat, kde na posteli ležela spousta krásných šatů. Anička si je okouzleně prohlížela, až jí jedny zaujaly a než si uvědomila, jak se to stalo, měla je na sobě. Šla dál a přišla do veliké jídelny, kde bylo prostřeno. Zlaté a stříbrné mísy se leskly ve světle svící a místností se linula vůně z vkusně upravených pokrmů. Vše dokreslovaly dekorace květin, rozmístěných v mnoha vázách.

Ptáček dovedl Aničku ke stolu. Sotva se posadila, otevřely se dveře a vstoupil muž v dlouhé říze s maskou na obličej. Anička se nejprve lekla, ale muž ji rychle uklidnil. „Neboj se, Aničko. Býval jsem pánem tohoto zámku, ale zlý čaroděj mi znetvořil tvář a moji sestru uspal na tak dlouho, dokud mu ji nedám za ženu. To jsem ale nemohl, protože byla zamilována do mého přítele a její láska byla opětována. Kdyby se tento nerovný sňatek uskutečnil, byli by oba do smrti nešťastní. Sotva čaroděj dostal zamítavou odpověď, manželku, syna, dceru i mého bratra zaklel a všichni čekáme na vysvobození. Ty se ale ničeho neboj, nic se ti tu nestane. Můžeš chodit, kam se ti zlíbí. Prohlédnout celý zámek, všechny komnaty i zahradu. Jen tě musím upozornit, abys nikdy netrhala květiny. Víím, že je máš ráda, proto ti to nebude zatěžko. Ze šatů a šperků si vezmi, cokoliv tě zaujme.“ S přáním dobré noci odešel. Po spouště nových zážitků nemohla večer usnout. Jenom nepochopila, čím si všechny ty dary zasloužila. Nakonec přece jen usnula bezesným spánkem.

Ráno se probudila brzy. Byl krásný, slunečný den a Aniččina první cesta vedla do zahrady. Chodila mezi záhony, voněla ke květinám a hladila větvičky keřů. Zašla i do vzdálenějšího konce zahrady, kde objevila polorozpadlou kašnu, což jí ale neubralo nic z její krásy. Měla osmihranný tvar, uprostřed byla socha dívky z bílého mramoru a kolem několik dalších soch vzácné práce. Jednou z nich byla socha klečící ženy, opírající čelo o okraj kašny a vypadala, že pláče. Anička se posadila na lavičku, vše si prohlížela a moc se jí tam líbilo. Cítila se velmi příjemně, že se jí ani odejít nechtělo. Ke kašně chodila každý den, jakoby jí tam něco táhlo. Jen jí tam bylo vždycky smutno, ale nevěděla, odkud se ten smutek bere.

Jednou zase přišla a dívala se na sochu krásné dívky ve středu kašny, když se jí zazdalo, že se její víčka pohnula. Podívala se pozorněji a opravdu! Socha ožívala! Anička přistoupila blíž a chtěla se sochy dotknout. Ta otevřela oči a natáhla k Aničce ruku. Sotva se ruce dotkly, přitáhla dívka Aničku k sobě a obě zmizely v podzemí. Ocitly se v nádherné komnatě, nádhernější než všechny, které viděla v zámku. Uprostřed na katafalku ležel nádherný stříbrný květ, uprostřed kterého se, jako kapky rosy, třpytily diamanty. Květ vypadal jako živý a Anička z něho nemohla spustit oči. Tázavě se na dívku z kašny podívala, chtěla něco říci, ale dívka dala prst na ústa a v té chvíli byly zpět v zahradě. Dívka byla opět jako socha uprostřed kašny a Anička nevěděla, jestli se jí to všechno jen nezdálo!

Dokončení příště

Kouzla přírody skrytá uvnitř krkonošských kamenů

ODHALENÁ PRACÍ JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

FLUORIT – CaF₂

naleziště: Harrachov v Krkonoších

tvrdost: 4 (Mohse)

barva: bíle – světlezelený

lesk: neprůhledný, matný

velikost: 60 × 45 mm

zpracování: řezání, broušení,
leštění, JF

užití: Pomáhá výrazně zvýšit sebedůvěru, zručnost, tělesnou i duševní sílu. Překonává problémy, výrazně pomáhá jednat nestranně a objektivně.

RULA (metamorfovaná)

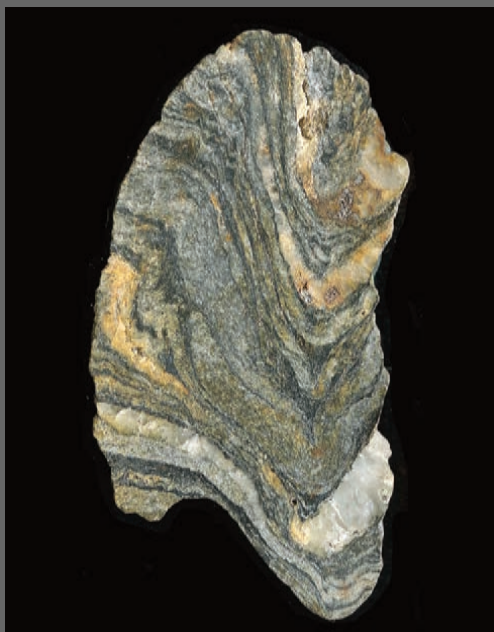
naleziště: povodí Jizerky
Dolní Štěpanice

tvrdost: 5–6,5 (Mohse)

barva: pruhovaně bílá, šedá, černá

zpracování: řezání, broušení,
leštění, JF.

původ: Památka na přeměnu Krkonoš, asi když před jednou a půl miliardy let vystoupily Krkonoše z moře a tak zůstaly dodnes, Sněžka, Zlaté návrší, Kotel. Zvětráváním se skála drobila a vodou byly štěpky odnášeny a omílány v řece do tvaru valounků.

XIII. KRÁLOVÉHRADECKÉ PORSCHE SETKÁNÍ

BENECKO 18.5.2024

Parkoviště P1, naproti Obecnímu úřadu

Od 10:00 hodin: příjezd účastníků setkání
Porsche Classic Clubu ČR

Od 11:30 hodin: příjezd účastníků turistického
výletu Porsche z Polska

Od 15:00 hodin: odjezd účastníků setkání
ukončení akce

Po dobu akce, bude celé parkoviště P1, již od pátečního
odpoledne 17.5.2024 uzavřeno pro veřejnost.
Ostatní parkoviště v obci zůstávají veřejnosti k dispozici.